

I PAŃSTWOWE LICEUM I GIMNAZJUM
IM. STANISŁAWA STASZICA
W LUBLINIE

SPRAWOZDANIE DYREKCJI

ZA ROK SZKOLNY

1937/38

L U B L I N
CZERWIEC 1938

1843
1843
1843

1843

1843

I PAŃSTWOWE LICEUM I GIMNAZJUM
IM. STANISŁAWA STASZICA
W LUBLINIE

SPRAWOZDANIE DYREKCJI

ZA ROK SZKOLNY

1937/38

L U B L I N

CZERWIEC 1938

803684 / 1937/38

371.1/2 : 373.5 / 438)

ODBITO
CZCIONKAMI

»DRUKARNI POPULARNEJ«

A. MICHAŁSKI
i J. RYBIŃSKI

W LUBLINIE, ŻMIGROD 1

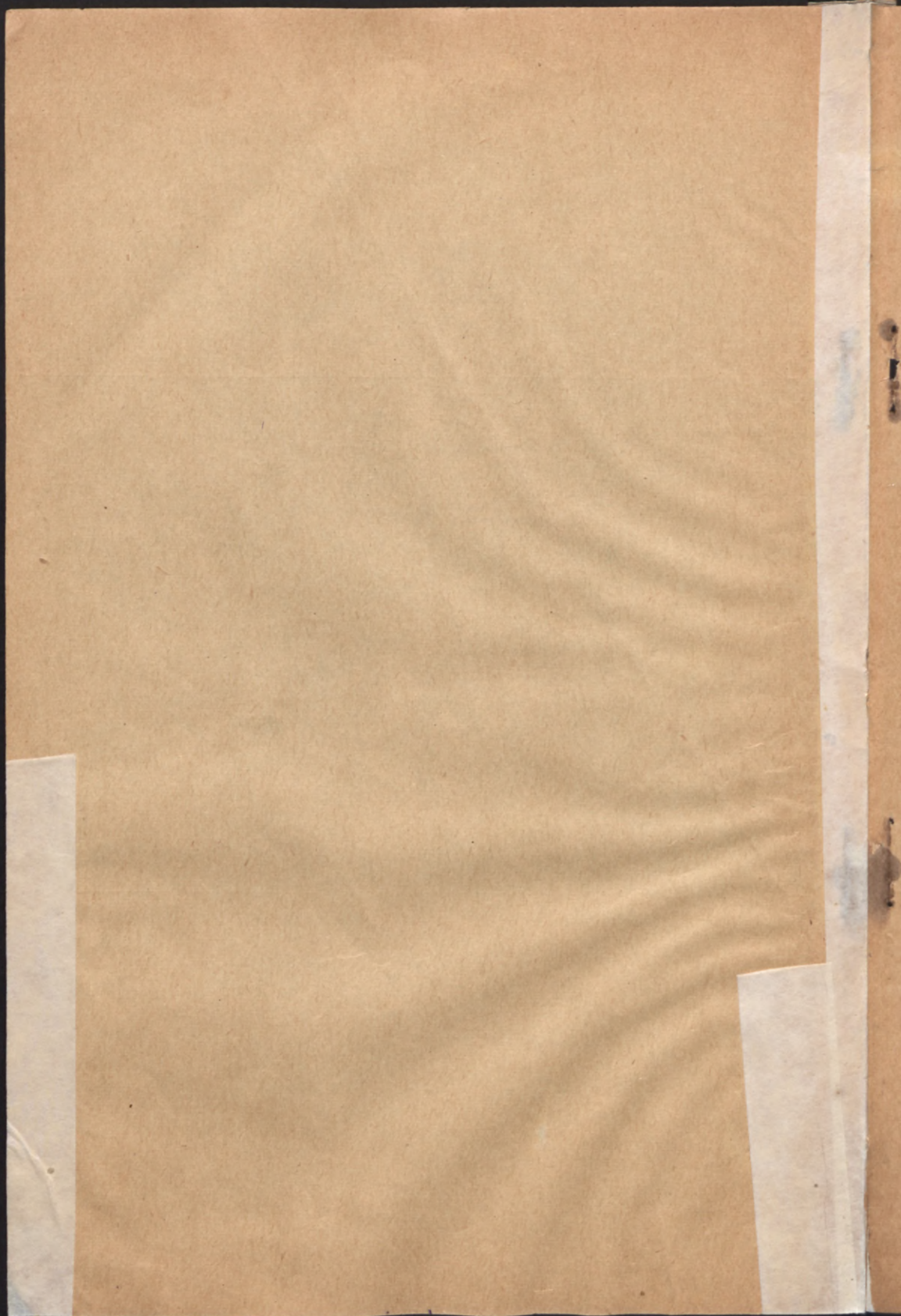
TELEFON
NUMER 16-53.

Włocławek. 11/10 38.

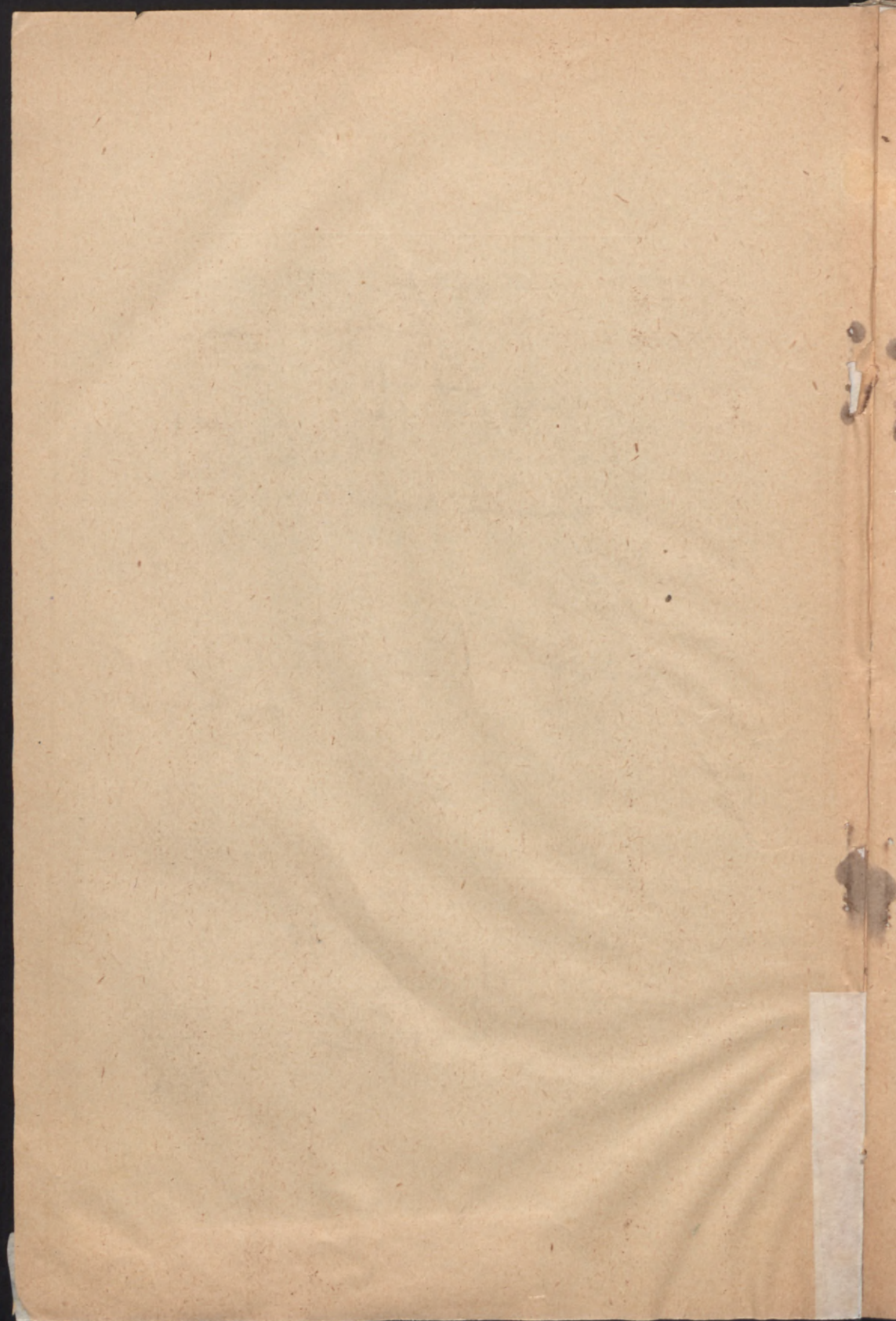
Pr
38

Polka ma wielką przyszłość przed
sobą, ale aby mogła zrealizować
swoje powołanie trzeba wielkiej
pracy i poświęcenia kilku
najbliższych pokoleń. Wzrost to rzecz
niełatwa, zwłaszcza że najłatwiej
popadnąć w życie i spędzić
całe życie w pracy. W. L. L. L. L.

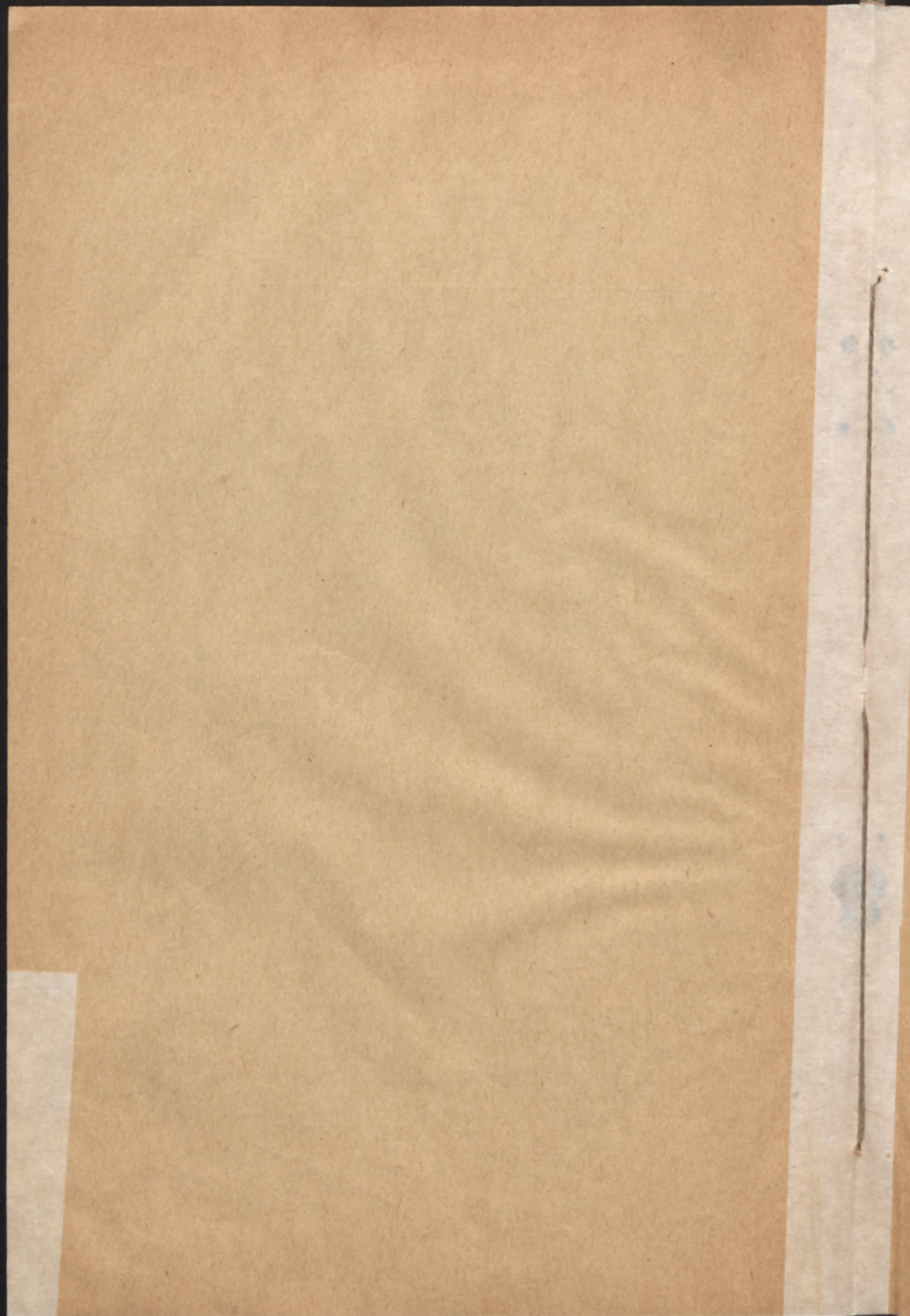
P. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
WOJCIECH ŚWIĘTOSŁAWSKI
w towarzystwie p. Kuratora Okr. Szkoln. Lubelsk.
SYLWESTRA KLEBANOWSKIEGO
opuszcza gmach szkoły po przeprowadzonej w niej
wizytacji w dniu 11 IV 1938 r.

S Z K O Ł A .

Fotomontaż wykonany przez członków Kola Fotografów.

NIEKTÓRE MYŚLI STANISŁAWA STASZICA

zebrane przez członków Szkolnego Koła Samokształcenia uczniów
Państwowego Gimnazjum im. St. Staszica w Lublinie.

CZŁOWIEK.

Nikt nie rodzi się ze znamieniem poddaństwa, niepoczciwości, wzgardy i wstydu odebranego życia. Jako nikt nie rodzi się z przywilejem szlachetności, panowania, szacunku i honoru... (Przestrogi dla Polski).

Nikt nie rodzi się ani z przywilejem nieoddzielnym próżnowania i bogactw, ani z przeznaczeniem nieodmiennym pracy i ubóstwa... (Przestrogi dla Polski).

Ludzie co do praw wszyscy są równi... (Przestrogi dla Polski).

Równość, wolność i własność są najpotrzebniejszym i najprostszym wnioskiem z praw człowieka... (Prawo Natury).

Własność... jest najdzielniejszym narzędziem władz myśli... (Ród ludzki).

Wolność człowieka zasadza się na wolnym używaniu własności według prawa... (Prawo Natury).

Człowiek względem drugiego człowieka ani samowładcą, ani niewolnikiem być nie powinien... (Uwagi nad życiem Jana Zamoyskiego).

Boleść cierpiącego człowieka powinna wzruszać w drugim człowieku boleść... (Prawo Natury).

Kto wolności ofiar czynić wzbrania się, ten niegodnym wolności darów staje się... (Uwagi nad życiem Jana Zamoyskiego).

Pierwszym obowiązkiem człowieka jest pracować..., tylko przez pracę staje się obywatelem użytecznym... (Uwagi nad życiem Jana Zamoyskiego).

Nad wszystkimi pobudkami najmocniejszą jest dla poczciwego człowieka wykonanie swojej powinności... (Prawo Natury).

Tylko użyteczność stanowi między ludźmi różność... (Prawo Natury).

Nikt do niewoli, ale każdy rodzi się do posłuszeństwa... (Uwagi nad życiem Jana Zamoyskiego).

Niema rzeczy, o której byśmy mieli więcej wiadomości, jak o człowieku; ale też
niema rzeczy, którą byśmy mniej znali, jak człowieka... (Prawo Natury).

Jest mu dane głęboko i to w przyrodzeniu —
Więcej zawisł od zmysłów, niż od władz rozumu.
Więc pożytkować z błędów, ujarzmić go chcący,
Czy to gwałciciel twardy, czy to oszust zręczny
Będzie ustawnie różne zmysły w nim ochwycił... (Ród ludzki).

Żaden z zwierzów nie niszczy własnego plemienia,
Człowiek tylko nienawidzi swój ród i wytępia... (Ród ludzki).

Bóg chce, abyśmy byli wszyscy szczęśliwymi;
Ze nieszczęśliwym człowiek, to ludzie zżyziali... (Ród ludzki).

Człowiek nie rodzi się wolnym i niepodległym.
On od zewnętrznych jestestw rodzi się zawisłym,
Więc być nie może cudzym, dowolnym narzędziem.
Rodzi się niewolnikiem ustaw przyrodzenia,
Więc stać się niewolnikiem nie może człowieka... (Ród ludzki).

Człowiek do towarzystwa stworzony... (Prawo Natury).

Prawo w towarzystwie jest wyrokiem woli powszechnej. Wola powszechna jest
zbiorem woli wszystkich... (Przestrogi dla Polski).

(Do człowieka) Żyj w wspólności, lub śmierci, cierp niebezpieczeństwo...
(Ród ludzki).

Człowiek rodzi się do społeczności... (Uwagi nad życiem Jana Zamoyskiego).

Człowiek być własnością człowieka nie może... (Przestrogi dla Polski).

Cały ród ludzki cierpieć musi, jeżeli choć w jednym kraju zgwałcone prawa
ludzi... (Przestrogi dla Polski).

Prawami Narodów są prawa człowieka powszechniej wzięte... (Prawo Natury).

(Do człowieka) Celem twojej istności na ziemi jest udoskonalanie władz...
(Ród ludzki).

Władza nadaje ciału myśl i wolę... (Ród ludzki).

Ten jedyny głos tylko w moim slysze sercu:
Żem czlekiem, a bliźniami wszyscy, którzy cierpią... (Ród ludzki).

PAŃSTWO, OBYWATEL, SPOŁECZEŃSTWO, NARÓD, PRAWA.

Zachowanie Ojczyzny jest najpierwszą obywatela powinnością... (Prawo Natury).

Dzień i noc pracować należy, aby postawić w bezpieczeństwie Ojczyznę...
(Prawo Natury).

Bądźmy zbrojni. Miejmy podatki i wojsko, a znajdą się sprzymierzeńcy...
(Epoki natury Buffona: z wstępu Staszica).

Rzeczpospolita Polska ze wszystkich narodów mieć powinna żołnierzy najlep-
szych... (Uwagi nad życiem Jana Zamoyskiego).

Najwyższa moc i wola, czyli udzielność istnieje w Narodzie... (Prawo Natury).

Najwyższa moc i wola Narodu są nierozdzielne... (Prawo Natury).

Obroną zewnętrzną powinna być powszechna moc Narodu... (Prawo Natury).

Obrona kraju jest to ubezpieczenie praw ludzi, wolności i własności obywatelskich... (Przestrogi dla Polski).

Jak z natury każdy człowiek ma rozum i moc na obronę swoich praw, nie wydarcie praw drugim, tak każdy Naród mieć powinien wolność używania swojej mocy i rozumu na obronę swoich praw, nie na wydarcie praw Narodom drugim... (Prawo Natury).

Obowiązkiem obywatela jest pracować według praw kraju... (Uwagi nad życiem Jana Zamoyskiego).

Zachowanie Ojczyzny jest najpierwszą obywatela powinnością... (Prawo Natury).

Powiększyć dobro spólobywatelów wszystkich jest cnotą największą... (Uwagi nad życiem Jana Zamoyskiego).

Tylko próżnujący są przyczyną złego w społeczeństwie... (Prawo Natury).

Spoleczność jest jedną moralną istotnością, której członkami są obywatele.

Najistotniejszym przymiotem obywatela jest posłuszeństwo (ze wstępu do dzieła Buffona: Epoki Natury).

Wspólną pracą wszystkich tworzy się bogactwa... (ze wstępu do Epok Natury Buffona).

Ten zły obywatel, który bez względu na dobro publiczne szuka pożytku osobistego, nie widzi tego, że szkodzi sobie samemu... (ze wstępu do Epok Natury Buffona).

Dobro powszechne jest prawodawstwa i wszystkich rządów jedynym celem. W teraźniejszym towarzystw stosunku żaden prawodawca i żaden rząd, nie mówię powiększyć, ale od zmniejszenia się dochodów czystych obronić nie potrafi, jeżeli wewnątrz wszystkich własności i każdemu równą sprawiedliwość nie wyznaczy, a zewnątrz takiego bezpieczeństwa nie obmyśli, aby państwa sąsiedzkie ani przemocą, ani przemysłem krajowego dobra niszczyć nie mogły... (O ziemiorodztwie dawnej Sarmacji).

Moralnej nauki poręką jest historia krajowa. Tę każdy obywatel najpierwej umieć powinien... (Uwagi nad życiem Jana Zamoyskiego).

Gdzie nie masz prawa, tam nie masz sprawiedliwości... (Uwagi nad życiem Jana Zamoyskiego).

Praw nic innego zamiarem być nie może, tylko dobro powszechne... (Uwagi nad życiem Jana Zamoyskiego).

Straszydłem jest polityki, nie dobrym rządem, gdzie urzędnik, wykonania praw strzegący ma więcej mocy, aniżeli sam prawodawca... (Przestrogi dla Polski).

Prawodawstwo wszędzie i do wszystkich obywateli należy... (Przestrogi dla Polski).

Wszelka obywatelów szczęśliwość, która do utrzymania towarzystwa nie dąży, jest kraju nieszczęściem... (Uwagi nad życiem Jana Zamoyskiego).

Miłość ojczyzny w potrzebie cały majątek i samo nawet życie obywatela poświęcić każe... (Uwagi nad życiem Jana Zamoyskiego).

Tylko ta wojna jest godziwą i sprawiedliwą, która prawa ludzi broni... (Prze-
strogi dla Polski).

Kto chce pokoju, niech się na wojnę szykuje... (Uwagi nad życiem Jana Za-
moyskiego).

Prócz Gdańska trzeba się starać o jak najwięcej portów... (Uwagi nad życiem
Jana Zamoyskiego).

WYCHOWANIE.

Zawsze takie rzeczpospolite będą, jakie ich młodzieży chowanie... (Uwagi nad
życiem Jana Zamoyskiego).

Tylko edukacja publiczna zgodnych i dobrych robi obywateli... (Uwagi nad ży-
ciem Jana Zamoyskiego).

Każda edukacja krajowa tylko się pod strażą rządu utrzymuje... (Uwagi nad ży-
ciem Jana Zamoyskiego).

Shczęśliwość towarzystwa wynika z użyteczności wszystkich mieszkańców jego,
przeto końcem edukacji krajowej być powinna użyteczność obywatela... (Uwagi
nad życiem Jana Zamoyskiego).

ROLNICTWO.

Nie można bez największego gwałtu zabronić któremukolwiek człowiekowi naby-
wania własności ziemi... (Przeestrogi dla Polski).

Bez pewnego stopnia doskonałości rolnictwa nie może w kraju ani powstać, ani
się zawziąć, ani wydoskonalić przemysł, rękodziela i fabryki.. (Przeestrogi dla
Polski).

Rolnictwo mnoży i łączy ludzi... (Prawo Natury).

Rolnictwo jest to źródło bogactw życia i wolności... (Prawo Natury).

Z upadkiem stanu rolniczego zginą wszystkie inne stany... (Prawo Natury).

Im swobodniejszy, im liczniejszy, im pracowitszy będzie w kraju rolnik, tym le-
piej będzie wszystkim innym stanom; cokolwiek inne stany uczynią dla stanu rol-
niczego, to uczynią dla kraju... (Prawo Natury).

INNE MYŚLI.

W każdej nauce pierwsze prawdy, gruntowne początki są to szcześnie pniaki, które
blakające się w obszernej kniei ostrzegają o bliskości domu... (Prawo Natury).

Falszywe początki są źródłem wszystkich przesądów, są podniecią zapamiętałych
fanatyków, są twórcą okropnych naturze ludzkiej despotów... (Prawo Natury).

Niechaj wyklęte będzie to zdanie, iż na nieszczęściu cudzym własną szczęśliwość
zasadzać się godzi... (Prawo Natury).

1. Ogólna organizacja szkoły.

W r. szk. 1937/38 dekretem Ministerstwa W. R. i O. P. nr II-S-778/38 z dn. 11 II 38 r. szkoła uzyskała nazwę *I Państwowego Liceum i Gimnazjum im. Stanisława Staszica w Lublinie*, który to fakt stanowi formalne zakończenie reorganizacji zakładu zgodnie z zasadami ustawy ustroju szkolnictwa z dn. 11 III 32 r.

Szkoła obejmowała w ciągu roku szkolnego cztery klasy gimnazjum nowego ustroju z równoległymi oddziałami, dwa wydziały licealne—humanistyczny i matematyczno-fizyczny oraz dwie ósme klasy gimnazjum dawnego ustroju — ogółem 12 klas.

Młodzież szkolna, której liczba przekraczała 500 uczniów, rekrutowała się z różnorodnych środowisk społecznych, przy czym należy zaznaczyć, że liczba młodzieży ze wsi w porównaniu z rokiem ubiegłym znacznie się powiększyła. Procent uczniów — repetentów w stosunku do ogółu młodzieży, uczęszczającej do szkoły, nie był duży.

Obsadę personalną szkoły stanowiło: dyrektor, 13 nauczycieli stałych, 2 nauczycieli tymczasowych, 5 nauczycieli kontraktowych, 5 nauczycieli dochodzących z innych szkół, którzy objęli pracę w zleconych im klasach, 3 nauczycieli kontraktowych wyznań niekatolickich, 3 bezpłatnych praktykantów nauczycielskich, 5 sił znajdujących się na etacie szkoły, a przydzielonych do administracji, szkół prywatnych i szkolnictwa powszechnego, lekarz szkolny, lekarz-dentysta, sekretarz, 4 woźnych, 1 dozorca — ogółem 44 osoby.

Pod ogólnym kierownictwem dyrektora szkoły rozwijała działalność rada pedagogiczna, komisje klasowe i specjalne, sekretariat, organizacje młodzieżowe, zorganizowane zespoły rodzicielskie, różne instytucje i agendy szkolne oraz zrzeczeń rodzicielskich — wreszcie okręgowe ogniska metodyczne historii i jęz. niemieckiego.

2. Gmach szkolny.

Gmach szkolny przed rozpoczęciem się zajęć szkolnych został częściowo odświeżony i przeprowadzono w nim szereg robót o charakterze konserwacyjnym, dzięki czemu zajęcia prowadzone były w warunkach lokalowych, które z punktu widzenia higieny i estetyki nie mogły budzić zastrzeżeń.

Wykorzystanie pomieszczeń nie uległo zmianie w porównaniu z rokiem ubiegłym — jedynie poczyniono przygotowania do koniecznej ze względu na utworzenie wydziału matematyczno-fizycznego liceum w szkole przebudowy pracowni fizyko-chemicznej oraz do przebudowy obecnej sali jadalnej celem urządzenia w niej specjalnej sali muzyki śpiewu oraz innych urządzeń.

Poza tym w okresie feryj letnich przed rozpoczęciem się zajęć szkolnych wybudowany został prowizoryczny budynek gospodarczy, w którym zostały pomieszczone szkolne pojazdy mechaniczne.

3. Program nauki.

Obowiązujący *program nauki* w poszczególnych klasach został przerobiony z tym, że drobne jego partie w odniesieniu do niektórych przedmiotów zostały przesunięte do opracowania w przyszłym roku szkolnym.

W *metodach nauczania* przy realizacji programu nauki stosowano się do odpowiednich instrukcyj władz szkolnych, wskazań pedagogiki i dydaktyki oraz specjalnych uchwał i postanowień rady pedagogicznej.

Należy nadmienić jednak, że w powyższej pracy w szczególności w imię podstawowej zasady koordynacji pracy całego grona nauczycielskiego wokół takich zagadnień, których podejmowanie i realizowanie w szkole tworzy *wspólny front ideowy pracy* i wytworza określone nastawienie wychowawcze — starano się w ciągu całego roku szkolnego koncentrować pracę na lekcjach — oczywiście z konieczną ostrożnością — wokół problemów światopoglądowych i militarnych.

Tak więc z *problemów światopoglądowych* poruszono w ciągu roku na lekcjach jęz. polskiego, historii, jęz. łacińskiego, propeudeutyki filozofii, jęz. niemieckiego — przeważnie w klasach licealnych — następujące zagadnienia: Wybrane zagadnienia z zakresu filozofii greckiej, stanowisko obywatela w greckiej polis, światopogląd idealistyczny i materialistyczny w związku z twórczością Wergilego, pojęcie doświadczenia i w związku z tym podział nauk na aprioryczne i empiryczne, różnice światopoglądowe „Hitlerjugend”

i harcerstwa, chrześcijaństwo w pierwszych stuleciach swego rozwoju, scholastyka—jako wyraz chrześcijańskiego poglądu na świat i kultury średniowiecza, romantyzm, symbolizm i mistycyzm, czynniki wpływające na zmiany światopoglądów w związku ze światopoglądem epoki Augusta i lekturą Horacego, „Daremne żale” Asnyka i hasła pozytywizmu, ideały średniowiecza, uniwersalizm średniowieczny, humanizm, duch obywatelski u Rzymian, faszyzm i hitleryzm.

Wśród omawianych na lekcjach historii, jęz. polskiego, jęz. niemieckiego, zajęć praktycznych, jęz. łacińskiego, matematyki, chemii, zagadnień życia współczesnego, nauki o Polsce współczesnej zagadnień, związanych z problemem obrony narodowej, a w szczególności zagadnień militarnych — należy wymienić następujące: Wychowanie i służba wojskowa u Spartan, walka Greków z najazdem perskim, wojsko rzymskie, typ dobrego żołnierza i oficera, organizacja militarna szczepów germańskich, karność wojskowa w obozach pracy, przysposobienie techniczne i motoryzacja, jako ważny czynnik w obronie państwa, przykłady bohaterstwa Rzymian, obronność granic państwa polskiego, wojny Bolesława Chrobrego i Bolesława Krzywoustego, siła zbrojna Polski w czasach nowożytnych, organizacja sił zbrojnych w Polsce obecnej, obrona kraju, rycerstwo feodalne, Wyprawy Krzyżowe, rola maszyn w obronie Państwa, Wojna Światowa — jej charakter, obliczenia trygonometryczne, związane z lotniczymi i balonowymi pomiarami dla celów wojskowych i innych, powstanie legionów, ekspansja ludów mieszkających między Bałtykiem a górami — w związku z terenem Polski, działania wojenne w 1914 r., czyn legionów Józefa Piłsudskiego, wiadomości z fizyki i chemii na usługach uprzemysłowienia Polski dla jej obronności oraz na usługach człowieka w czasie obrony kraju, zadania balistyczne na zastosowanie logarytmów, świat grecki i perski przed wojnami perskimi, rolnictwo a obrona kraju, polski przemysł wojenny, kwestia surowcowa w Polsce — sprawa kolonij, nasze przysposobienie wojskowe, wojska polskie w „Potopie”, Grunwald, charakterystyka powstańców w „Mogilce” Struga, Wojna Stuletnia, bitwa pod Warną, duch obywatelski u Rzymian, zastosowanie planu warstwicznego powierzchni do kartografii, wojny polskie 1918—1920 r., bohaterstwo w życiu codziennym, rozwój historyczny armii pruskiej, Moltke-Hindenburg-Hitler.

Projektowanemu poza tym uwzględnieniu, na szerszą skalę przy realizacji programu nauki zagadnień regionalnych stanął na przeszkodzie brak czasu, mający swoje uzasadnienie, jak się okazało

w praktyce, w zakresie programowego materiału nauczania, przeznaczonego do obowiązkowego opracowywania w szkole, jednak z tej dziedziny uwzględniono na lekcjach następujące tematy: Lubelszczyzna za pierwszych Piastów, dyplom lokacyjny Lublina z 1317 r., zmiana położenia Lublina w stosunku do całości ziem Polski za Piastów a Jagiellonów.

Szczęśliwie natomiast została rozwiązana przy realizacji programu nauki dla celów w szczególności, związanych z upogładowaniem młodzieży wielu zagadnień oraz rozbudzeniem jej zainteresowania nauką — sprawa zastosowania w nauczaniu nowoczesnych środków technicznych pracy szkolnej takich, jak *kino-aparat, epidiaskop, patefon i radio*.

Tak więc organizowano w ciągu roku szkolnego przy wykorzystaniu epidiaskopu lekcje historii, zagadnień życia współczesnego, jęz. francuskiego, jęz. niemieckiego, jęz. łacińskiego, jęz. polskiego, geografii, fizyki, rysunku przy opracowywaniu m. inn. następujących tematów: Legiony w walkach, fragmenty Wojny Światowej, miasta w Polsce, obrazy wsi polskich, style w sztuce (romański, gotycki, renesansowy, barokowy, rokokowy), sztuka 19 wieku, kostiumy 18 i 19 wieku, Bretania, zamki nad Loirą, obrazki z życia Rzymian, zabytki Rzymu, zabytki Aten, rzeźba grecka, ilustracje w związku z twórczością Matejki, Chelmońskiego, Wyspiańskiego, Grottgera, Pomorze, Gdynia, Gdańsk, Warszawa, krajobrazy Niemiec, Francji, Szwajcarii, pozaeuropejskie, Prusy wschodnie, Nadrenia, wykresy z dziedziny kosmografii opisowej, Lipsk, Indie, stroje ludowe, Wiedeń, Zurych, sztuka arabska, sztuka średniowieczna w Polsce, sztuka bizantyjska.

Wykorzystanie szkolnego kino-aparatu w ciągu roku było regulowane w ciągu roku przez Szkołną Centralę Filmową w Warszawie, która dostarczała według zgóry ustalonego planu regularnie w określonych odstępach czasu filmów naukowych, których wyświetlanie okazało się pierwszorzędą pomocą w nauczaniu. Ogółem w ciągu roku szkolnego wyświetlono na lekcjach geografii, zajęć praktycznych, biologii, chemii, ćwiczeń cielesnych 23 filmy naukowe, uwzględniające następujące tematy: zabawy i sporty na świeżym powietrzu, walcowanie stali, prądka-jedwabnik, Berlin, las i jego obróbka, chłodnictwo, melioracje w rolnictwie, Polesie, tkactwo, kopalnia węgla, silnik spalinowy, mech, lubin, olimpiada, wyrób szkła, chemiczne działanie prądu elektrycznego, układ krwionośny, ameba, przemysł metalowy, Cejlon, Alpy, park narodowy Yellowstone.

Radio szkolne i patefon były wykorzystane przede wszystkim przez prof. Ostrowskiego przy organizowaniu przezeń tygodniowych audycji muzycznych dla poszczególnych klas. Produkcje muzyczne w czasie audycji poświęcono utworom Chopina, Karłowicza, Moniuszki, Saint-Saënsa, Bacha, Rachmaninowa, Beethowena, polskiej pieśni ludowej, muzyki podhalańskiej, pieśni stylizowanej.

Organizowano także w związku z realizacją programu szkolnego *wycieczki naukowe* oraz *wycieczki krajoznawcze* według ustalonego planu pracy w tym zakresie.

Zgodnie wreszcie z instrukcjami, zawartymi w programach szkolnych w ciągu całego roku pracy skierowywano grupy młodzieży na *odezyty* wybitnych fachowców, profesorów wyższych uczelni i działaczy społecznych (m. inn. prof. Zielińskiego na temat: „O odwiecznym pięknie sztuki klasycznej” i M. Wańkowi-
cza na temat: „Migawki kresowe”), — umożliwiono młodzieży zapoznanie się z wartościowymi *widowiskami* w Teatrze Miejskim (jak: „Mazepa” Słowackiego), i *seansami filmowymi* w kinach miejskich („Wielka Armada”, „Zabytki rzymskie we Francji”, „Saint Michel”, „Bitwa pod Zimą”), — organizowano w szkole *poranki artystyczne* (m. inn. poranek recytacji K. Rychterówny) oraz *występy chóru* i *orkiestry* szkolnej, — wreszcie zorganizowano *czytelnictwo* i otoczono opieką szkolne *organizacje samokształceniowe* młodzieży.

4. Praca wychowawcza.

Praca wychowawcza na terenie szkoły była prowadzona zgodnie z jej wytycznymi, ustalonymi przez Radę Pedagogiczną. *Opiekunowie klasowi* regulowali życie młodzieży w swych klasach, czuwali nad działalnością samorządowych gmin klasowych, współpracowali z patronatami rodzicielskimi, utrzymywali kontakt z poszczególnymi uczniami i ich rodzicami. *Opiekunowie organizacji młodzieży* sprawowali nadzór nad działalnością stowarzyszeń szkolnych, starając się w miarę potrzeby odegrać rolę instruktorów i doradców młodzieży w jej pracy organizacyjnej.

Sprawy, związane z wychowaniem fizycznym, usportowieniem i przysposobieniem wojskowym młodzieży, znajdowały się pod bezpośrednią opieką *kierownika p. w. i w. f.* w szkole — nauczyciela ćwiczeń cielesnych i komendanta hufca szkolnego — oraz częściowo *kierownika* zorganizowanych poraz pierwszy i prowadzonych w ciągu roku *kursów kierowców pojazdów mechanicznych*. Opiekę nad zdrowiem młodzieży sprawował *lekarz szkolny* oraz *dentystka*.

5. Organizacje młodzieży.

Praca samokształceniowa i samowychowawcza młodzieży, ogniskująca się w organizacjach szkolnych, rozwijała się pod kierownictwem Prezydium i Rady *Gminy Szkolnej*, w której skład wchodziły wszystkie stowarzyszenia szkolne.

Prezydium Gminy Szkolnej, jej centralny organ wykonawczy, rozstrząsało nadzór nad działalnością organizacji szkolnych, załatwiała sprawy, dotyczące ogółu młodzieży w szkole za pośrednictwem, działających w poszczególnych klasach t.zw. *Gminnych Komisji Porządkowych* (organizując m. inn. przy ich pomocy zbiórki książek dla dzieci na Polesiu, zbiórki pieniężne na Polaków za granicą i na „Dar narodowy 3 maja”, na F. O. M. i F. O. N., t. zw. święta klasowe, pomoc kolegom, dyżury na korytarzach celem utrzymania porządku w szkole w czasie przerw międzylekcyjnych).— zwoływała zebrania *Rady Gminy Szkolnej*, przedkładając na tych zebraniach sprawozdania z działalności stowarzyszeń szkolnych i przedkładając projekty uchwał, wiążących się z różnymi przejawami w życiu młodzieży szkolnej.

Budżet Gminy opierał się na dochodach z t. zw. podatku samorządowego w wysokości 30 gr miesięcznie od członka Gminy oraz różnych wpływów nadzwyczajnych. Osiągnięte w powyższy sposób wpływy szły na potrzeby organizacji szkolnych— z wyjątkiem harcerstwa, które posiadało przywilej obciążania swych członków odrębną składką poza podatkiem samorządowym.

Do dn. 2 V 38 r. wpływy gminne z podatku samorządowego wyniosły 766 zł 70 gr, a wydatki — ogółem 493 zł 50 gr. Księgi rachunkowe Gminy były prowadzone systemem amerykańskiej buchalterii.

W skład Gminy Szkolnej poza podporządkowanymi bezpośrednio jej kierownictwu i wymienionymi wyżej gminnymi komisjami porządkowymi, które działały w poszczególnych klasach, wchodziły poza tym następujące stowarzyszenia szkolne: Koło Samokształcenia, Komitet Redakcyjny Szkolnej Gazetki Ściennej, Koło Sportowe, Spółdzielnia „Bratnia Pomoc”, Szkolna Kasa Oszczędności, Koło Fotografów, Koło L. O. P., Koło L. M. i Kol., Sodaliczka Mariańska, „Straż Przednia” i Harcerstwo.

Koło Samokształcenia grupowało 21 uczniów, którzy wykazywali czynne zainteresowanie określonymi problemami naukowymi, nad którymi pod ogólnym kierownictwem opiekuna Koła oraz specjalnym kierownictwem profesorów specjalistów pracowali w domu. Każdy członek koła posiadał t. zw. kartę pracy,

która stanowiła wyraz metod jego pracy nad wybranym zagadnieniem naukowym oraz osiągniętych w niej postępów. Powstałe na tej drodze poważniejsze opracowania uczniowskie, będące wynikiem i dorobkiem dłuższej i poważniejszej pracy poszczególnych uczniów, były wygłaszane na zebraniach walnych członków Koła oraz zaproszonych gości. Zebrań takich odbyło się w ciągu roku 9, a wygłoszono na nich następujące referaty: „Materia a promieniotwórczość”, „Liczby zespolone a urojone”, „Polityka ruska Kazimierza Wielkiego”, „Kultura ajgajska”, „O budowie wszechświata”, „O wierzeniach ludów pierwotnych”, „Stosunki polsko-ruskie do XII w.”, „O równaniach stopnia trzeciego”. Opiekę nad Kołem sprawował dr J. Dobrzański, a z członkami koła współpracowali poza tym p. T. Lewacki, p. F. Szabelski, p. K. Trzeciak, p. K. Pluciński.

Komitet Redakcyjny Szkolnej Gazetki Ściennej wydał 7 numerów gazetki.

Koło Sportowe kierowało życiem sportowym młodzieży, organizując treningi w zakresie lekkoatletyki i gier zespołowych, prowadząc wypożyczalnię nart i łyżew, zorganizowało poza tym szereg zawodów sportowych wewnętrzno-szkolnych, wreszcie brało czynny udział w pracach t. zw. Lubelskiego Międzyszkolnego Klubu Sportowego, osiągnęło w zawodach sportowych międzyszkolnych szereg poważnych sukcesów, zdobywając: w międzyszkolnych zawodach pływackich 1. miejsce i nagrodę, ofiarowaną przez ppulk. Klementowskiego, kierownika Okręgowego Ośrodka W. F. i P. W. w Lublinie, — w międzyszkolnym turnieju tenisowym 1. miejsce (uczeń klasy 4-b Kucharski) i 2. miejsce (uczeń klasy 8-a Hanzel), — w międzyszkolnym turnieju szczypiorniaka o mistrzostwo szkół lubelskich 1. miejsce, — w turnieju liceów lubelskich w siatkówce 1. miejsce — w międzyszkolnym turnieju w siatkówce, zorganizowanym przez Okr. Ośr. W.F. i P.W. 1. miejsce.

Spółdzielnia „Bratnia Pomoc“ prowadziła sklep z materiałami piśmiennymi. Obrót w sklepie wynosił średnio 4 zł 75 gr dziennie. Dochód spółdzielni za czas od dnia 10 IX 37 r. do dnia 1 IV 38 r. wyniósł 85 zł.

Szkolna Kasa Oszczędności posiadała dnia 26 IV 38 r. 196 zł 30 gr oszczędności 116 członków.

Koło Fotografów grupowało początkujących amatorów sztuki fotografowania, dla których zorganizowało odpowiedni kurs oraz miłośników fotografii artystycznej, którzy poza tym wykonywali okolicznościowe zdjęcia z życia szkolnego do albumu — kroniki szkoły.

Koło L. O. P. P. zorganizowało 3 zebrania z referatami członków o lotnictwie, zajmowało się modelarstwem lotniczym, przy czym na zawodach, zorganizowanych przez L.O.P.P. w Lublinie, modelarze zdobyli 2 pierwsze miejsca, 3 drugie i 3 trzecie, wydelegowało trzech członków na teoretyczny kurs szybowcowy, zorganizowany w Lublinie — oraz na kurs I stopnia skoków ze spadochronem, który ukończyło 14 członków Koła.

Koło L. M. i Kol. prowadziło sekcję modelarstwa wodnego, zorganizowało teoretyczny kurs żeglarski, który ukończyło 20 uczestników, urządziło wspólnie z Kołem Ligi Morskiej przy gimnazjum PP. Kanoniczek w szkole uroczystość w rocznicę odzyskania dostępu do morza, usiłowało nawiązać korespondencję z młodzieżą polską za granicą, wysłało 4 członków na kurs dla kierowników Kół L. M. i Kol., zorganizowany przez Zarząd Główny w Warszawie — zorganizowało „dni kolonialne” w szkole, rozsprzedało znaczki na F. O. M. za kwotę 15 zł.

Sodaliczka Mariańska zorganizowała 5 zebrań, na których ogłoszono referaty o św. Tomaszu z Akwinu oraz o znaczeniu Różańca — wreszcie zorganizowała akademię z okazji rocznicy koronacji pap. Piusa XI.

„*Straż Przednia*” zorganizowała kilka zebrań, na których zastanawiano się nad ideologią organizacji oraz prowadziła świetlicę szkoły powszechnej na Sławinku.

Drużyna harcerska (I L. D. H. im. Waleriana Łukasińskiego), licząca 129 członków w 14 zastępach, rozwijała działalność w ciągu roku pod hasłem: „Bądźmy dobrymi harcerzami”. Działalność ta wyraziła się w pracy wewnętrznej w myśl zasad programu harcerskiego w zastępach oraz w pracy propagandowej na terenie szkoły. Na dorobek rocznej pracy drużyny składa się szereg zebrań i wycieczek zastępów i drużyny, zdobycie stopnia młodzika przez 34 harcerzy, stopnia wywiadowcy przez 16 harcerzy, stopnia ćwika przez 10 harcerzy i stopnia H. O. przez 5 harcerzy, zdobycie przez liczne grono harcerzy nowych sprawności, zorganizowanie na terenie Lublina zbiórki gazet na Tow. P. B. S. Powsz., roztoczenie opieki nad grobem powstańców przy gmachu szkoły i kamieniem ku czci Kościuszki na Sławinku itp.

Należy wreszcie wspomnieć, że poza formami organizacyjnymi Gminy Szkolnej były prowadzone w ciągu roku *Kursy Kierowców Pojazdów Mechanicznych* pod kierownictwem p. Szabelskiego, których zorganizowanie umożliwił fakt uzyskania przez szkołę w ub. r. szkolnym samochodu marki „Ford” i motocykla marki „Sokół” — i które ukończyło 45 uczniów — oraz, że były

czynione próby zorganizowania w szkole *Koła Krajoznawczego*, że działał na terenie szkoły *Hufiec Przysposobienia Wojskowego Młodzieży* w klasach 4. gimnazjalnych i 1. licealnych, że zorganizowane były w ciągu roku pod kierownictwem p. Deca dla młodzieży klas 4. i 8. *Kursy Obrony Przeciwigazowej*.

Wreszcie należy nadmienić, że w szkole była czynna dwa razy w tygodniu *światlica* przy obecności w ciągu roku 1296 uczniów.

6. Stowarzyszenia rodzicielskie.

Współpraca domu ze szkołą oparta była podobnie, jak w latach ubiegłych, o dwa stowarzyszenia rodzicielskie, a mianowicie: *Koło Rodzicielskie* i *Koło Przyjaciół Harcerstwa*.

Działalność *Koła Rodziców* zgodnie z regulaminem stowarzyszenia obejmowała sprawy, związane z opieką wychowawczą nad młodzieżą, badaniem warunków pracy uczniów, udzielaniem pomocy materialnej młodzieży niezamożnej, organizowaniem zebrań towarzyskich grup uczniowskich, rozciąganiem opieki nad młodzieżą mieszkającą na stancjach i dojeżdżającą do Lublina, wydawaniem opinii w sprawie przyznawania poszczególnym uczniom zniżek w taksie administracyjnej, prowadzeniem akcji dożywiania młodzieży w szkole, organizowaniem kolonii letnich dla uczniów itp.

Uchwalony na Zebraniu Walnym członków *Koła* w dniu 17 X 37 r. preliminarz budżetowy obejmuje w dochodach kwotę 13050 zł, a w wydatkach pozycje na: dożywianie młodzieży 5400 zł, kolonie letnie 1150 zł, pomoc dla młodzieży 850 zł, opiekę dentyścyczną 1050 zł, fundusz wycieczkowy 250 zł, sekretariat 1700 zł, harcerstwo 500 zł, samorząd szkolny 50 zł, potrzeby kulturalne młodzieży 200 zł, czytelnię uczniowską 300 zł, motoryzację 1250 zł, orkiestrę szkolną 150 zł, różne 200 zł.

Należy nadmienić, że do dnia 20 III 38 r. zrealizowano na: dożywianie 3492,24 zł, (za którą to kwotę wydano w ciągu 138 dni 56960 kubków kakao, kawy i herbaty oraz 11040 obiadów, w tym za opłatą 345) zł 25 uczniom dziennie i bezpłatnie 7590 55 uczniom dziennie), pomoc dla młodzieży 495,65 zł, opiekę dentyścyczną 567,16 zł, sekretariat 922,57 zł, samorząd szkolny 50 zł, potrzeby kulturalne młodzieży 84 zł, motoryzację 965 zł, orkiestrę szkolną 26,25 zł, różne 239,96 zł 538,36 zł, razem 7320,59 zł.

Kierownictwo pracami *Koła Rodziców* spoczywało w rękach członków Prezydium i Komitetu Rodzicielskiego, którym podporządkowane były wszystkie rozwijające działalność komórki organizacyjne *Koła*, a mianowicie: patronaty klasowe, sekcja dożywiania, sekcja bursowa, sekcja kolonii letnich, sekcja dochodów

niestałych, sekcja zbiórek oraz sekcja poczekalni dla młodzieży na dworcu kolejowym.

Należy zaznaczyć, że w ciągu roku szkolnego odbyło się zebrań: Prezydium 4, Komitetu Rodzicielskiego 8, patronatów klasowych 23, Klasowych Zespołów Rodzicielskich 18, Walnych Zebrań Koła Rodziców 1, konferencyj wywiadowczych rodzicielskich 5, Komisji Rewizyjnej Koła Rodziców 1.

Obok Koła Rodziców działało na terenie szkoły Koło Przyjaciół Harcerstwa, które opiekowało się drużyną harcerską. Zarząd K. P. H. odbył w ciągu roku 9 zebrań, a Zebrania Walnych Koła było zwołanych 6. Koło otaczało drużynę harcerską — zorganizowaną starannie moralną i materialną opieką — przejawiając w tym zakresie dużą aktywność. Stan kasy Koła na dn. 28.IV 1938 r., wynosił 767 zł 31 gr we wpływach i 217 zł 28 gr w wydatkach. Wreszcie należy zaznaczyć, że na terenie szkoły istniało jeszcze jedno stowarzyszenie rodzicielskie, a mianowicie T-wo Kolonii Letnich, które jednak nie przejawiało działalności wobec przejęcia spraw kolonii letnich dla młodzieży przez Koło Rodziców.

7. Rada Pedagogiczna, komisje klasowe, komisje specjalne, ogniska metodyczne.

Pod ogólnym kierownictwem dyrektora szkoły prowadzona była w zakładzie w ciągu roku szkolnego praca, mająca na celu koordynację wysiłków wszystkich członków grona nauczycielskiego w ich dążeniu do stałego doskonalenia pracy w szkole i podnoszenia jej poziomu.

Wyraziła się ona w ciągu roku szkolnego w stałym kontakcie i współpracy dyrektora szkoły z poszczególnymi członkami grona nauczycielskiego — zabiegach, mających na celu stworzenie jak najlepszych warunków pracy w szkole na wszystkich jej odcinkach, wizytacjach lekcji poszczególnych nauczycieli, przeprowadzanych przez dyrektora zakładu, organizowaniu lekcji przykładowych dla ogółu członków grona, pomyślanych jako praktyczne ilustracje rozwiązywania przez nauczycieli określonych problemów dydaktycznych i wychowawczych, obchodzących wszystkich, — kontakcie z Władzami Szkolnymi itp., — wreszcie w działalności Rady Pedagogicznej, komisji klasowych i komisji specjalnych.

W ciągu roku było zwołanych 9 posiedzeń *Rady Pedagogicznej* poza kilkoma posiedzeniami w czasie zajęć szkolnych, zwołanych ad hoc dla załatwienia spraw bieżących.

Na posiedzeniach Rady uchwalono roczny raport o pracy dydaktyczno-wychowawczej, wysłuchano sprawozdania dyrektora

szkoły z wykonania tego planu, przedyskutowano problem „zagadnień światopoglądowych w nauczaniu i wychowaniu” po wysłuchaniu referatu p. K. Plucińskiego w powyższej materii, zastanawiano się nad sprawami przysposobienia wojskowego w szkole po wysłuchaniu referatu p. Cz. Zalewskiego, poświęconego temu zagadnieniu, wysłuchano rocznego sprawozdania z pracy, załatwiono sprawy bieżące.

Obok Rady Pedagogicznej działały w szkole komisje specjalne, a mianowicie: rada opiekunów klas, komisja humanistyczna i matem.-fizyczno-przyrodnicza, komisja praktykantów, komisja wycieczkowa oraz komisja klasowa.

Rada opiekunów klas była zwoływana w ciągu roku szkolnego 2 razy. Na jednym z tych posiedzeń przedyskutowano problem „opiekuna klasy, jako regulatora życia młodzieży”, na pozostałych omówiono i załatwiono sprawy bieżące.

Komisja humanistyczna i matematyczno-fizyczno-przyrodnicza były zwoływane 6 razy — celem zastanowienia się nad: sprawą rozkładu materiału nauczania z poszczególnych przedmiotów, zagadnieniem realizacji programów licealnych, postulatami i wnioskami poszczególnych specjalistów, lekturą młodzieży i pracami piśmiennymi uczniów.

Komisja wycieczkowa zwoływana była w ciągu roku szkolnego 1 raz celem opracowania i ustalenia na najbliższe lata zasad organizowania w szkole wycieczek naukowych oraz planu wycieczek naukowych i krajoznawczych, jako podstawy akcji szkoły w omawianej dziedzinie — i to zadanie swoje wykonała.

Komisja organizacji praktyki dla kandydatów do zawodu nauczycielskiego była zwoływana 2 razy celem załatwienia spraw, wiążących się z organizacją praktyki przedegzaminacyjnej w szkole kandydatów do zawodu nauczycielskiego, — a brali w niej udział bądź praktykanci, bądź kierownicy ich praktyki przedegzaminacyjnej.

Komisje klasowe były zwoływane 3 razy dla załatwienia spraw, związanych z przeprowadzeniem okresowych klasyfikacji postępów młodzieży w nauce oraz ustaleniem opinii o poszczególnych uczniach.

Działały także w ciągu roku *komisje egzaminacyjne*, powołane do przeprowadzenia egzaminów dojrzałości (w lutym i marcu 1938 r.), egzaminów z 6 klas gimnazjum dla eksternów (we wrześniu i październiku, lutym i marcu oraz czerwcu 1938 r.), egzaminów dojrzałości dla abiturientów szkoły (w maju 1938 r.), egzaminów wstępnych do gimnazjum i liceum (w czerwcu 1938 r.).

Z kolei należy wreszcie zaznaczyć, że dyrektor szkoły zwizytował w ciągu roku szkolnego do dn. 1V 1938 r. ogółem 110 lekcji poszczególnych członków grona nauczycielskiego,—lekcje przykładowe dla członków Rady Pedagogicznej przeprowadzili: p. Szabelski na temat: zagadnienia militarne na lekcjach fizyki i chemii i p. dr J. Dobrzański na temat: rozwój form gospodarki rolnej w Polsce od X do XV w., wreszcie, że na terenie szkoły działały dwa okręgowe *ogniska metodyczne*, a mianowicie: historii pod kierownictwem p. dra J. Dobrzańskiego oraz jęz. niemieckiego pod kierownictwem p. J. Klinghoffera.

Kierownik ogniska metodycznego historii zorganizował w ciągu roku: 1 konferencję okręgową, 3 rejonowe, 5 grupowych, razem 9 konferencji. Na konferencjach opracowano i omówiono szereg zagadnień: a) metodycznych (realizacja programu w kl. IV gimnazjalnej, program historii w gimnazjum a jego wykonanie, egzamin wstępny z historii do liceum, realizacja programu historii w liceum, organizacja pracy uczniów w liceum w zakresie historii, lektura w liceum, najnowsze wydawnictwa z zakresu dydaktyki historii), b) naukowych (sztuka starożytnych Greków i Rzymian w szkole średniej, formy polityczne i społeczne rzymskie w państwach średniowiecznych, współczesne kierunki badań historii społeczno-gospodarczej).

Na powyższe tematy opracowano i wygłoszono 16 referatów. Ponadto kierownik ogniska hospitał lekcje członków ogniska, a członkowie bywali na lekcjach kierownika ogniska. Kierownik ogniska odbywał także z członkami ogniska konferencje na określone zagadnienia. Konferencji takich odbył 19. Biblioteka ogniska była udostępniona dla członków.

Kierownik ogniska metodycznego języka niemieckiego zorganizował w ciągu roku: 3 konferencje: (okręgową i 2 rejonowe z 5 lekcjami przykładowymi, z 7 referatami, 3 sprawozdaniem poświęconymi przede wszystkim kl. IV gimnazjum i kl. I liceum) 5 posiedzeń sekcji samokształceniowej germanistów lubelskich z 3 referatami metodycznymi i 9 recenzjami, poświęconymi tematowi: oświetlenie pierwiastka germańskiego w czasopismach naukowych i współczesnych nowelach historycznych.

Po tym kierownik ogniska odbył 5 wyjazdów do Krasnegostawu, Łukowa, Chełma, Białej Podlaskiej, Siedlec, hospitał 25 lekcji w 12 szkołach, utrzymywał kontakt z nauczycielami w Okręgu, instruktorałem i ogniskami innych okręgów, wypożyczył 45 czasopism i książek nauczycielom w Okręgu, odbył 22 konferencje indywidualne z p. Naczelnikiem Wydziału Szkół Średnich w Kuratorium i p. dyrektorami szkół.

Należy także nadmienić, że członkowie grona nauczycielskiego współpracowali z kierownikami ognisk metodycznych, działających w szkole i innych ognisk pozaszkolnych, a współpraca wyraziła się w opracowywaniu ankiet ogniskowych, współpracy w zakresie zaspakajania potrzeb materialnych ognisk, kontakcie osobistym z ich kierownikami, w konferencjach ogniskowych, przeprowadzaniu lekcji przykładowych, wygłaszaniu referatów na konferencjach.

8. Działalność społeczno-oświatowa, naukowa i publicystyczna grona nauczycielskiego.

Praca społeczno-oświatowa, naukowa i publicystyczna grona nauczycielskiego ostatniego roku pracy składa się na poważną pozycję w bilansie rocznym szkoły. Tak więc należy wymienić że członkowie grona nauczycielskiego szkoły brali aktywny udział w działalności szeregu organizacji i stowarzyszeń, a mianowicie: Polskiego Tow. Neofilologów, Polskiego Tow. Historycznego, Związku Chemików Polskich, Polskiego Związku Wychowawców Fizycznych, Stowarzyszenia Dyrektorów Polskich Szkół Średnich, Związku Harcerstwa Polskiego, Związku Związków Sportowych, Straży Przedniej, L.O.P.P., L.M. i Kol. Polskiego Związku Zachodniego, Towarzystwa Przyjaciół Uczącej się Młodzieży, Koła Księży Prefektów, Związku Pomocy Polonii Zagranicznej, Związku Rezerwistów, Miejsk. Komitetu P.W. i W.F.

Na doroczny dorobek pracy naukowej i publicystycznej grona nauczycielskiego składają się: wydanie Tacyta *Dialogus de oratoribus* z wstępem, tłumaczeniami i objaśnieniami przez p. K. Plucińskiego (razem z p. dr J. Pliszczyńską), przygotowanie do druku przez p. K. Plucińskiego mowy Jana Zamoyskiego do Henryka Walezego z wstępem, objaśnieniami i tłumaczeniem — wydanie drukiem przez p. dra. J. Dobrzańskiego pracy p. t. *Gimnazjum Lubelskie w czasach austriackich w latach 1795—1809*, wydanie drukiem lektury: E. Kästner: „Das fliegende klassenzimmer” przez p. J. Klinghoffera, — artykuły: „Motoryzacja a szkoła”, „Kilka myśli drażliwych o koloniach letnich, — dyr. T. Moniewskiego, artykuł: p. t. „Założenie pracy wśród starszej młodzieży harcerskiej” p. D. Senatorskiego, recenzje z książek szkolnych p. dra J. Dobrzańskiego, J. Klinghoffera — drukowane w Dz. Urz. Kuratorium O.S.L., Wiciach L.K.H., Neofilologu, Wiadomościach Historyczno-Dydaktycznych.

Należy także nadmienić, że poza dorywczo zbieranymi wśród grona nauczycielskiego szkoły składkami na różne cele

społeczne (m. inn. na Fundusz Szkolnictwa Polskiego za Granicą, Dar 3 Maja itp.) Rada Pegagogiczna uchwaliła potrącanie od wszystkich swych członków w czasie od dn. 1V38 r. do 1X38 r. stałego w określonych wymiarach podatku na rzecz Funduszu Obrony Narodowej.

Wreszcie należy zauważyć, że Kuratorium Okręgu Szkolnego Lubelskiego na podstawie ustawy z dn. 8II 1938 nadało brązowe medale za długoletnią pracę p. J. Bąkowi, nauczycielowi jęz. łacińskiego, p. B. Bilykowi, nauczycielowi zajęć praktycznych, p. F. Decowi, nauczycielowi geografii i biologii, p. dr. J. Dobrzańskiemu, profesorowi historii, p. A. Grychowskiemu, prof. języka polskiego, p. J. Klinghofferowi, prof. jęz. niemieckiego, p. T. Moniewskiemu, dyrektorowi szkoły, p. E. Rymaszewskiemu, urlopowanemu profesorowi matematyki, p. K. Trzeciakowi, nauczycielowi fizyki oraz spośród osób, należących do personelu szkoły odznaczyło podobnym medalem p. J. Boguckiego, starszego woznego szkoły — a p. dr. J. Dobrzański i p. F. Dec uzyskali w rocznicę odzyskania Niepodległości Srebrne Krzyże Zasługi.

9. Prace administracyjne i kancelaryjne.

Roczny dorobek pracy administracyjnej i kancelaryjnej szkoły — na co położono duży nacisk — przedstawia się pokaźnie.

W ciągu roku szkolnego mianowicie wykonano w tym zakresie — poza sprawami bieżącymi, co następuje:

Gmach szkolny został w porę odremontowany, wykonano wstępne prace do przeprowadzenia koniecznej przebudowy pracowni fizyko-chemicznej i sali jadalnej, podjęto zabiegi u Władz Szkolnych celem uzyskania możliwości przeprowadzenia w samym gmachu szkolnym i w jego otoczeniu niezbędnych inwestycji.

Stan finansowy — zatwierdzony przez Kuratorium — już do dn. 1VI 1938 r. został zrealizowany z nadwyżką 10688 zł 83 gr z kwot, ściąganych od uczniów z tytułu taksy administracyjnej, a należna Kuratorium z tego tytułu według planu kwota 38258 zł została już w m. marcu przekazana. Należy tutaj nadmienić, że w ciągu roku szkolnego były podejmowane przez Dyрекcję Szkoły starania u Władz Szkolnych o przyznanie kredytów dotatkowych na potrzeby szkolne.

Księgi kontroli opłat zarówno bieżące, jak też za lata ubiegłe — po przeprowadzeniu ich gruntownej lustracji — zostały uzgodnione z dziennikami kasowymi za odpowiednie lata szkolne.

Zaopatrzenie szkoły w pomoce naukowe, książki do biblioteki i urządzenia szkolne zostało powiększone o 93 przyrzady do cwi-

czeń fizycznych za kwotę 566 zł 40 gr, 870 książek do księgozbiorów szkolnych, częściowo uzyskanych z darów nauczycieli i uczniów, a częściowo zakupionych — drugi samochód, uzyskany z Ministerstwa Komunikacji dla wyzyskania na zorganizowanych w szkole Kursach Kierowców Pojazdów Mechanicznych dla młodzieży szkolnej oraz szereg pomocy do nauki różnych przedmiotów.

Poza tym przeprowadzono w ciągu roku gruntowny remont szkolnego samochodu, zakupiono materiałów do ćwiczeń fizykochemicznych i biologicznych za kwotę ponad 4⁰ zł oraz szereg niezbędnych urządzeń szkolnych (szafy, gablotki itp.).

Równocześnie zwrócono także baczną uwagę na konserwację i zorganizowanie należytej opieki nad majątkiem szkoły, zawartym w posiadanych pomocach, książkach i urządzeniach szkolnych. W związku z tym przeprowadzono gruntowną lustrację ksiąg i inwentarza szkolnego i sprawdzono go z rzeczywistym stanem rzeczy w tej dziedzinie, przystąpiono do przeinwentaryzowania książek szkolnych do nowej księgi bibliotecznej w myśl odpowiednich zarządzeń władz, zapelniające w tej księdze do dn. 30V-1938 r. około 2657 pozycji, — zaprowadzono jednolicie pomyślane katalogi—kontrole wypożyczonych książek — oddano do intraligatora przeszło 100 książek szkolnych—założono bibliotekę podręczników szkolnych dla młodzieży oraz rozpoczęto porządkowanie książek szkolnych dotychczas niezainwentaryzowanych, załatwiono pod względem formalnym sprawę przekazania 101 skrzyń książek po b. gimnazjum rządowym Bibliotece im. Łopacińskiego w Lublinie, uporządkowano zasoby chemikałów w pracowni fizyko-chemicznej, zaprowadzono specjalną księgę pokwitowań bibliotecznych, omówiono sprawy biblioteczne na posiedzeniu Rady Pedagogicznej.

Akta szkolne bieżące i znajdujące się w archiwum rozpoczęto grupować zgodnie z opracowaną w ciągu roku nową organizacją kancelarii i archiwum szkoły.

Księgi urzędowe, nakazane zarządzeniami Władz Szkolnych oraz dodatkowo wprowadzone księgi, których wprowadzenie znajduje swoje uzasadnienie w strukturze i charakterze życia szkolnego — były prowadzone i kontrolowane.

Wreszcie celem ułatwienia orientacji w zakresie różnych przejawów i momentów życia szkolnego i stworzenia mocnych podstaw do ich regulowania w sposób należyty—podjęto w ciągu roku szkolnego prace rejestracyjne, uporządkowano i sprawdzono dane *statystyki szkolnej* i zaprowadzono potrzebne *ewidencje*.

10. Z kart kroniki szkolnej.

Kronika szkoły roku pracy 1937/38 obejmuje szereg wydarzeń o dużym znaczeniu dla całej szkoły—jako instytucji naukowej i wychowawczej. Tak więc:

Rok szkolny rozpoczął się dn. 1IX 1937 r. i tegoż dnia odbyło się pierwsze po feriach letnich posiedzenie Rady Pedagogicznej szkoły, na którym został uchwalony roczny plan pracy dydaktyczno-wychowawczej.

Dn. 29IX 37 r. oraz w dniach od 3 do 9XI 37 r. przeprowadzał wizytacje liceum i gimnazjum p. dr F. Araszkiewicz, Okręgowy Wizytator Szkół.

Dn. 17X 37 r. odbyło się Walne Zebranie Koła Rodziców.

Dn. 11XI 37 r. była obchodzona uroczystość rocznica odzyskania Niepodległości.

Dn. 19X 37 r. zmarł s. p. profesor dr Ludwik Zengteller, nauczyciel jęz. francuskiego i propedeutyki filozofii w gimnazjum od 1919 r.

Dn. 26XI 37 r. zostało odprawione nabożeństwo żałobne za dusze zmarłych dyrektorów i profesorów szkoły oraz 14 wychowanków, poległych na polu chwały w obronie ojczyzny.

Dn. 22XII 37 r. odbyła się uroczystość „podzielenia się opłatkiem” na zakończenie pierwszego półrocza pracy.

Dn. 30I 38 r. młodzież szkolna wzięła czynny udział w uroczystościach, związanych z organizacją propagandowego „Dnia Polaka z Zagranicy” w Lublinie.

Dn. 31I 38 r. odbył się obchód Imienin Pana Prezydenta Rzeczypospolitej Prof. Ignacego Mościckiego.

Dn. 19II 38 r. została zorganizowana w szkole uroczystość, poświęcona rocznicy odzyskania przez Polskę dostępu do morza—z udziałem uczniów gimnazjum im. H. Czarnieckiej.

Dn. 10IV 38 r. odbył się doroczny popis orkiestry szkolnej i chóru pod dyrekcją prof. J. Ostrowskiego na koncercie, zorganizowanym przez Koło Przyjaciół Harcerstwa przy I Lubelskiej Drużynie Harcerskiej im. Waleriana Łukasińskiego.

Dn. 11IV 38 r. przeprowadzał wizytację szkoły p. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego prof. Wojciech Świętosławski w towarzystwie p. Kuratora Okręgu Szkolnego Lubelskiego Sylwestra Klebanowskiego i p. Józefa Zennermana, Okręgowego Wizytatora Szkół.

Dn. 3V 38 r. młodzież szkolna wzięła udział w uroczystościach, związanych z rocznicą uchwalenia konstytucji 3 maja.

Dn. 4V 38 r. rozpoczęły się egzaminy dojrzałości dla abiturientów szkoły.

Dn. 12V 38 r. obchodzono w szkole dzień żałobny w rocznicę śmierci Pierwszego Marszałka Polski.

Dn. 13V 38 r. młodzież szkolna wzięła udział w uroczystym przeniesieniu relikwii św. Andrzeja Boboli z „Bobolanum” do Katedry Lubelskiej.

Dn. 20VI 38 r. odbyło się posiedzenie Rady Pedagogicznej, na którym wysłuchano sprawozdania Dyrekcji z wykonania programu pracy z r. szk. 1937/38 i uchwalono wytyczne pracy na r. szk. 1938/39.

Dn. 29V 38 r. została zorganizowana uroczystość rozdania świadectw dojrzałości abiturientom szkoły.

Rok szkolny został zakończony uroczystie dn. 21VI 1938 r.

11. Wyniki pracy.

Zamykając rok szkolny 1937/38 z przeświadczeniem, że stanowi on w dziejach szkoły etap pracy, który przyniósł pozytywne rezultaty działalności — że dorobek rocznej pracy można zaobserwować we wszystkich dziedzinach życia szkolnego, że można z całym przekonaniem stwierdzić, iż zostały wyzyskane te możliwości, jakie można znaleźć w pracy szkolnej w obszernym, czystym, estetycznie i higienicznie urządzonym gmachu, — wśród grona pracowników, pokaźnej liczby rodziców i młodzieży, rozumiejących właściwie cele i zadania współczesnej szkoły polskiej — rozumiemy dobrze, że spraw, problemów, zagadnień, czekających na właściwe rozwiązanie i domagających się tego, jest w życiu szkoły jeszcze wiele: w jej strukturze, warunkach pracy, przejawach życia młodzieży, systemie nauczania, stosunkach między domem i zakładem — i że określone potrzeby, w tym wszystkim mające swoje uzasadnienie, wytkną szkole właściwe drogi rozwoju na najbliższą przyszłość.

STATYSTYKA

STAN LICZBOWY UCZNIÓW

K l a s y	L I C Z B A U C Z N I Ó W				
	1931/32	1934/35	1935/36	1936/37	1937/38
Gimnazjum d. u.	338	178	141	108	61
Gimnazjum n. u.	—	196	287	365	386
Liceum	—	—	—	—	68
R a z e m	338	374	428	473	515

UCZNIOWIE WEDŁUG WYZNANIA

	L I C Z B A U C Z N I Ó W				
	1931/32	1934/35	1935/36	1936/37	1937/38
Rz. katolicy	288	336	392	434	480
Gr. katolicy	1	2	2	3	3
Prawosławni	5	1	1	2	1
Ewangelicy	3	1	3	4	5
Żydzi	41	34	30	30	25
Różni	—	—	—	—	1
R a z e m	338	374	428	473	515

UCZNIOWIE WEDŁUG ZAWODU RODZICÓW

Zawód i stanowisko w zawodzie ojca ucznia			L I C Z B A U C Z N I Ó W				
			1931/32	1934/35	1935/36	1936/37	1937/38
Rolnictwo	Właściciele gosp. roln.	powyżej 50 ha	6	7	5	1	1
		od 15 do 50 ha	) 19	) 23	26	4	12
		od 5 do 15 ha			16	40	41
		poniżej 5 ha	11	6	1	15	17
Przemysł, handel, komunikacja, służba publiczna	Przedsiębiorcy więksi	16	23	8	14	7	
	Przedsiębiorcy mniejsi i rzemieślnicy	42	29	68	58	42	
	Robotnicy i wyrobnicy	9	24	22	18	12	
	Urzednicy państwowi i pryw. prac. umysl.	143	127	107	119	120	
	Profesorowie i naucz.	11	22	28	34	37	
	Oficerowie WP. i P.P.	11	14	20	30	33	
	Podoficer. WP. i P.P.	3	16	38	37	39	
	Wolne zawody	22	20	17	20	33	
	Niżsi funkcejon. państw. i pryw.	9	16	42	32	40	
	Emeryci	6	22	) 38	43	49	
	Inni	24	24		10	34	

**UCZNIOWIE WEDŁUG MIEJSCA ZAMIESZKANIA
ICH RODZICÓW**

		LICZBA UCZNIÓW				
		1931/32	1934/35	1935/36	1936/37	1937/38
Miejscowi		295	283	317	356	356
zamiesz- scowi	z miasta	13) 43	23) 91	36) 111	33) 117	162
	ze wsi	30)	68)	75)	84)	

**PLAN FINANSOWY SZKOŁY NA R. SZK. 1937/38
i JEGO WYKONANIE**

	Rodzaj wpływów i wydatków	Stan na dn. 1 VI 38 r.	
		Kwoty preliminow.	Kwoty zrealizowane
WPŁYWY	Taksa administracyjna	55150 zł	65502 zł
	Taksa za egzamin dojrzałości abiturientów	700 zł	765 zł
	Wpływy różne	550 zł	821,83 zł
	RAZEM	56400 zł	67083,83* zł
WYDATKI	Sekretariat	1832 zł	1484,66 zł
	Komorne, remont, opał, światło, porządek, kancelaria, druki	10180 zł	11591,99 zł
	Urządzenia szkolne i pomoce naukowe	4900 zł	2.810,51 zł
	Higiena i sport	1400 zł	482,70 zł
	Wyjazdy nauczycieli	100 zł	692,05 zł
	Różne	130 zł	43 zł
	RAZEM	18.542 zł	17105,51 zł

) Z kwot ściągniętych od uczniów przekazano Kuratorium do dn. 1 VI 38 r 45608 zł, tj. o 7350 zł więcej od kwoty—ustalonej do przekazania do końca roku szkolnego. Nadwyżka wpływów na dn. 1 VI 38 r. wynosi w stosunku do preliminarza: 10683,83 zł.

MOWA ŻAŁOBNA

wyłoszona na pogrzebie zmarłego w dniu 19 X 1937 r.

ś. † p.

Dra LUDWIKA ZENGTELLERA

profesora I Państwowego Liceum i Gimnazjum
im. Stanisława Staszica w Lublinie

„Potykaniem dobrym potykałem się, zawodum dokonał, wiarym dochował. Na ostatek odłożon mi jest wieniec sprawiedliwości, który mi od da Pan, sędzia sprawiedliwy”.

Św. Paweł 2 Tym. 4.

Te słowa św. Pawła przypominają mi się, kiedy mam pożegnać Drogiego nam Profesora, ś. p. Ludwika Zengtellera, dra filozofii.

Każdego, kto się zetknął w życiu ze zmarłym Profesorem, uderzała Jego wybitna inteligencja. Był to człowiek, którego Pan Bóg opatrzył wielkimi darami. Umysł lotny, ścisły i głęboki zarazem z łatwością orientował się w każdej kwestii. Wszeczhronnie wykształcony, na uniwersytecie w Monachium studiuje filozofię ścisłą, a wśród tamtejszej Polonii jest jedną z najsympatyczniejszych osobistości. Celuje znajomością języka niemieckiego, nawet w jego różnych dialektach — i francuskiego. Studia filozoficzne kończy w Krakowie, gdzie zdobywa laureat doktoratu.

Z zamilowania filozof, ma za sobą prace naukowe, zostaje profesorem propedeutyki filozofii, uczy przez długie lata języka niemieckiego, francuskiego, a mógłby łatwo wykladać i inne przedmioty. Sam wielce świątły i biegły w wielu dziedzinach wiedzy ludzkiej był także wymagający dla innych. To też, kiedy w 1919 r. zostaje profesorem Gimn. Staszica, jest jednym z tych, co tak wysoko podnieśli i utrzymywali poziom naukowy zakładu.

Interesował się specjalnie literaturą francuską tego okresu, który nazywamy epoką racjonalizmu. Pozostał jednak zawsze na tyle samodzielnym umysłem, że nie uległ sugestiom tych, którzy by radzi byli do ścisłości filozoficznej dorzucić niewiarę. Owszem to Go oburzało, gdy ktoś utożsamiał racjonalizm z niewiarą i w imię jakichś, niezbyt dobrze poznanych przesłanek filozoficznych, atakował prawdę Bożą. Przeciwno tym racjonalistom, czy pozytywistom — z amatorstwa nasz Doktor zawsze powstawał. Jego filozofia nie oddalała Go od Boga, ale zbliżała. Korzył się On przed prawdą objawioną, ulegał woli Bożej i tej w 10 przykazaniach Boskich, i tej — w przykazaniach kościelnych. Widzieliśmy Go często modlącego się w kościele, wi dzieliśmy Go w pielgrzymce nauczycielskiej na Jasną Górę. A kiedy przechodził obok kościoła, czy krzyża — odkrywał głowę, tak jak to robi człowiek głęboko wierzący.

Znamionowała Go dalej, co trzeba dzisiaj specjalnie cenić, odwaga przekonań. Ten Człowiek miał przekonania uzasadnione, uko chane i nigdy ich nie ukrywał. Czy to się komu podobało, czy nie podobało — doktor Zengteller pozostawał zawsze sobą. Takim Go znamy w szkole, takim w pracy społecznej i w życiu towarzyskim. Chlubna tu pozostanie pamięć Jego pracy na terenie T.N.S.W. Towarzystwo to w naszym okręgu szkolnym, to jego dzieło. Dobrze wiemy, ile sił, zdolności i serca poświęcił tej organizacji.

W stosunkach towarzyskich na pozór niedostępny. A jak było naprawdę? Ten wczorajszy liczny pochód przy Jego zwłokach do katedry dał nam odpowiedź. Od kogo to częściej dowiadywaliśmy się o dolegliwościach ludzkich, jak nie od Ciebie, Czcigodny Doktorze. Sam doznałem, jak potrafiłeś być troskliwym, serdecznym. Wtedy, gdy niemoc ludzka człowieka osłabia, Ty, jak biblijny Tobiasz, zabiegałeś o to, by pogrzeb zmarlemu urządzić jak najwspanialej i wymownymi słowy serdecznie żegnałeś go z żyjącymi. Widział Cię również Lublin, kiedy z puszką w rękach kwestowałeś na ulicach miasta i wiemy, ile to razy zabiegałeś o pomoc dla tych z naszych kolegów nauczycieli, do których domu zaglądał niedostatek. A kiedy pytamy się o Ciebie tych, co Cię znali w Twoich młodych latach, czy to monachijskich, czy krakowskich, to słyszymy, że bywałeś wtedy dużą kół towarzyskich.

Przypatrzmy się wreszcie pracy nauczycielskiej Zmarłego Profesora. Zawód nauczyciela, przyznać trzeba, jest trudny i ciężki bardzo. Oświecać młodzież, która zwykle jeszcze nie pojmuje dostatecznie doniosłości nauki, a przynajmniej nie umie ocenić potrzeby poszczególnych jej przedmiotów, — nagać do cnoty i obowiązku tych, którzy słuchać nie lubią i w swawoli upatrują nie raz ideał szczęścia, siac ziarna, a nie wiedzieć, czy i kiedy one zjedzą i owoc wydadzą, to jest istotnie zadanie bardzo trudne. A jednak są ludzie, którzy się poświęcają tej pracy, którzy oddają na usługi młodzieży to, co człowiek ma najdroższego na ziemi—swą wiedzę, swe zdrowie i życie—którzy w atmosferze szkolnej spędzają dziesiątki lat, a czynią to dlatego, bo wiedzą, że pracując nad młodzieżą, pracują nad przyszłością Narodu i że praca ta wcześniej czy później musi wydać dobre owoce. Jako godny obywatel Państwa rozumiał ś. p. Profesor Zengteller dobrze, że nam Polakom potrzeba ludzi oświeconych, potrzeba silnych i czystych charakterów, ludzi sumiennej pracy, przejętych poczuciem karności, ładu i porządku. Stał się Nasz Profesor też cnoty wszczepiać w swoich uczniach, a ich źródło ożywcze widział w religii. To też dość częste były dygresje profesorskie, gdzie ś. p. Profesor odwoływał się do prawdy chrześcijańskiej. Można powiedzieć, że nie pomijał okazji odwołania się do Nauki Bożej tam, gdzie temat lekcji na to pozwalał. W swojej pracy nauczycielskiej i wychowawczej, którą by można nazwać walką o wysoki poziom naukowy szkoły, o jej katolickie oblicze, o dzielność polskiego charakteru, zmarły Profesor nam nauczycielom młodszym przodował. Dziś, kiedy żegnamy się z Nim, zdajemy sobie dobrze sprawę z tego, że szkoła traci to źródło wiedzy i cnoty, które w ciągu lat 18 tak obficie wszystkich krzepiło.

Już nie usłyszymy Twego głosu, Czcigodny i Drogi Profesorze! Po ludzku sądząc, daleką była od Ciebie śmierć, a z woli Boskiej tak bliska. Ustałeś na drodze życia, aleś, Czcigodny Profesorze, „potykaniem dobrym potykał się, zawodu dokonałeś, wiary Ojców Twoich nieskażonej dochowałeś, chwałę imienia dobrego Polaka-Obywatela zdobyłeś, mety dobiegłeś”. Niechże Ci Dobry Bóg odda koronę sprawiedliwości. Ciało Twe spocznie w Leżajsku, gdzie Najśw. Maria słynie cudami. Módlmy się, aby Ona, Matka, najlepszą była Pocieszycielką Twojej Zbolałej Małżonki, a Orędowniczką Twego zbawienia. Amen.

KS. DR CZ. NOWICKI

GRONO NAUCZYCIELSKIE

P. P.: Tadeusz Moniewski	—	—	dyrektor
Jan Bąk	—	—	nauczyciel jęz. łacińskiego
Bazyli Bilyk	—	—	nauczyciel zajęć praktycznych
Lucyna Chmielewska	—	—	nauczycielka jęz. francuskiego
Klementyna Czapska-Rüdigerowa	—	—	lekarz-dentysta
Zofia Dąbrowska	—	—	praktykantka
Franciszek Dec	—	—	nauczyciel geografii i biologii
Dr Jan Dobrzański	—	—	kier. ogniska metod., prof. historii
August Grychowski	—	—	profesor jęz. polskiego
Gertruda Hermanowa	—	—	nauczycielka jęz. niemieckiego
Feliksa Jarosławska	—	—	nauczycielka jęz. francuskiego
Zofia Jesionowska	—	—	nauczycielka jęz. angielskiego
Józef Klinghoffer	—	—	kier. ogniska metod., prof. jęz. niem.
Krajewski Tadeusz	—	—	nauczyciel ćwiczeń cieleśnych
Estera Kummelówna	—	—	nauczycielka jęz. niemieckiego
Kunicka Seweryna Jadwiga	—	—	praktykantka
Helena Krupczakówna	—	—	praktykantka
Tadeusz Lewacki	—	—	nauczyciel matematyki
Ks. Wsiewolod Łopuchowicz	—	—	naucz. rel. prawosl. do dn. 1 IV 38 r.
Anna Mannówna	—	—	nauczycielka biologii
Dr Henryk Malczewski	—	—	lekarz szkolny
Ks. Dr Czesław Nowicki	—	—	prefekt
Witold Olpiński	—	—	nauczyciel rysunku
Józef Ostrowski	—	—	nauczyciel muzyki i śpiewu
Kazimierz Płuciński	—	—	nauczyciel jęz. łacińskiego
Eugeniusz Santocki	—	—	nauczyciel jęz. polskiego
Ks. Superintendent Schoeneich	—	—	nauczyciel rel. ewangelickiej
Dymitr Senatorski	—	—	naucz. jęz. pol., okręg. instr. harcer.
Ks. Kazimierz Stachowski	—	—	naucz. rel. prawosl. od dn. 1 V 38 r.
Stefaneta Jubeł	—	—	nauczyciel religii mojżeszowej
Franciszek Szabelski	—	—	nauczyciel fizyki i chemii
Kazimierz Trzeciak	—	—	nauczyciel fizyki i chemii
Jan Trzpił	—	—	nauczyciel matematyki
Dr Stefan Wojciechowski	—	—	prof. geografii i historii
Czesław Zalewski	—	—	kierownik wychowania fizycznego
s. p. Dr Ludwik Zengteller	—	—	prof. jęz. franc. do dn. 19 X 37 r.

KOŁO RODZICÓW

ZARZĄD

Prezes — plk Ornatowski Juliusz, vice — prezes — starosta Szeleźniak. Piotr, skarbnik — kpt. Pawlak Franciszek sekretarz — Paprocki Jan,

CZŁONKOWIE ZARZĄDU Z WYBORU

Pp.: Świętochowska Jadwiga, plk. Malawski Stefan, Lisowska Janina, Płaczkiewiczowa Wanda, mec. Strawiński Jan.

CZŁONKOWIE ZARZĄDU Z URZĘDU

dyr. Tadeusz Moniewski, prof. Bąk Jan, prof. Zalewski Czesław.

PREZESI PATRONATÓW KLASOWYCH

Kl. 1-a — p. Białkowski Jan, 1-b — p. Gollina Helena, 2-a — p. Machowski Stanisław, 2-b — p. kpt. Bernaś Robert, 3-a — p. Kmiecziowa Kamilla, 3-b — p. plk. Ornatowski Juliusz, 3-a — p. Żabicki Adam, 4-b — p. Strawińska Maria, 8-a-b — p. Ziemska Maria, p. Gumiński Karol, p. Ostrowski Włodzimierz. I l. h. — p. plk. Mordarski Józef, I l. m. f. — p. kom. Forian Franciszek.

KOMISJA REWIZYJNA

Pp.: Kłopotowski Stefan, kom. Forian Franciszek, Piasecki Maciej, kpt. Hakiel Michał, Marszycki Baltazar.

KOŁO PRZYJACIÓŁ HARCERSTWA

ZARZĄD

Pp.: Przewodniczący — kom. Jankowski Florian, vice przew. — Krupkova Maria, skarbnik — Fijałkowska Jadwiga, sekretarz — Koprowska Helena, opiekun druż. — prof. Lewacki Tadeusz.

CZŁONKOWIE ZARZĄDU K. P. H.

Pp.: Białopiotrowiczowa Wanda, Jeruzalska Zofia, Blokowa Eudoksja, Czaderowa Maria, Kmiecziowa Kamilla, Lisowska Janina, Kosińska Janina, ks. Nowicki Czesław — kapelan drużyny, mjr Modrany Karol, kpt. Turek Władysław, por. Olechnowicz Władysław, Barszczewska Franciszka, Urych Zbign. — drużynowy.

LISTA UCZNIÓW

GIMNAZJUM N. U.

KLASA I-a

1. Aleksandrowicz Stanisław	27. Nossek Stanisław Andrzej
2. Bernasik Sylwester	28. Oster Ryszard
3. Białkowski Bogdan Stanisław	29. Piasecki Ludwik
4. Błaziak Mieczysław	30. Piekaruś Waclaw Zygmunt
5. Borkowski Zdzisław Janusz	31. Pluto Wilhelm
6. Chmielewski Zbigniew	32. Pochwatko Stanisław Lucjan
7. Chmielewski Tadeusz Ładysław	33. Pośnik Eugeniusz
8. Duda Ryszard	34. Radomski Edward
9. Gawrylak Barnaba	35. Ratajewicz Jerzy Filip
10. Gdowski Tadeusz	36. Rulka Jerzy
11. Golek Eugeniusz	37. Sadurski Tadeusz
12. Góral Roman Tadeusz	38. Sadowski Stanisław
13. Hollenberg Juliusz Benedykt	39. Sielski Stanisław
14. Kalita Stanisław	40. Smętkowski Marian
15. Kłapeć Adam Zdzisław	41. Stupnicki Stanisław Jerzy
16. Kolton Tadeusz	42. Świętochowski Bohdan
17. Kordowski Eugeniusz	43. Świeży Waclaw
18. Kostrzewski Albin	44. Szwarczyk Stanisław
19. Kozak Jan	45. Trąbka Wiesław Hipolit
20. Krzyżanowski Antoni	46. Traeger Jerzy
21. Krzyżanowski Jarosław	47. Wawrzyńczuk Stanisław
22. Makowiecki Eugeniusz	48. Wolak Waldemar
23. Mauersberg Stanisław Witold	49. Wróbel Jerzy Saturnin
24. Materko Ryszard Henryk	50. Złotowski, Edmund
25. Michota Ryszard	51. Zylbert Piotr Zdzisław
26. Modzelewski Andrzej	

KLASA I-b

1. Bogusław Jerzy	8. Czarnecki Jerzy
2. Borysiewicz Tadeusz	9. Delektta Sławomir
3. Buczek Stanisław	10. Golla Otton
4. Chamerski Stefan	11. Golygowski Jerzy Leonard
5. Chomiński Jerzy	12. Gruchalski Kazimierz
6. Cytawa Wincenty Zdzisław	13. Hakiel Michał Jeremiasz
7. Czajkowski Bolesław	14. Jankowski Marian

15. Jaworski Zbigniew
16. Jędrusiak Jerzy
17. Karpiński Marian Stanisław
18. Kluza Bronisław
19. Kondracki Marian
20. Kozłowski Wojciech
21. Kręgliński Mieczysław
22. Kulik Jan
23. Lipka Józef
24. Markowski Andrzej Jerzy
25. Moskwa Jerzy
26. Moskwa Waclaw
27. Murak Jan
28. Nowak Antoni
29. Ostapiuk Edward
30. Podkowa Stanisław
31. Poleszuk Kazimierz
32. Poncet Władysław Stefan
33. Paterek Stefan

34. Rachoń Marian
35. Rymarz Aleksander Adam
36. Rynflejsz Adam Lech
37. Sołoch Zenon
38. Siczek Waclaw
39. Szejnhamer Jerzy
40. Szurek Tomasz
41. Szymański Ryszard Bogdan
42. Szymański Wład. Marian Walenty
43. Winiarczyk Aleksander
44. Wojciechowski Jan Gustaw
45. Wrona Czesław
46. Wośko Zdzisław Wincenty
47. Wyhowski Jerzy Aleksander
48. Zawadzki Mieczysław
49. Zawadzki Władysław
50. Zwierzchowski Zygmunt
51. Zygan Kazimierz Mieczysław

KLASA II-a

1. Baranowski Jerzy
2. Barszczewski Zbigniew
3. Borzęcki Tadeusz
4. Bryda Eugeniusz
5. Chmielnikowski Zbigniew
6. Ciolek Bronisław
7. Ciarkowski Stanisław
8. Deryng Tadeusz
9. Dutkiewicz Zbigniew
0. Dutkowski Eugeniusz
1. Fidor Eugeniusz
2. Golemberski Ryszard
3. Gomulkiewicz Stefan
4. Gutkowski Mieczysław
5. Guzek Jan
6. Jankowski Wiesław
7. Jarzyński Edward
8. Joranowicz Ernest
9. Kapusta Eugeniusz
0. Kestenberg Czesław
1. Kijowski Józef
2. Kobus Marian
3. Kotarski Czesław
4. Lejman Zdzisław

25. Lepianka Lech
26. Lisowski Bohdan
27. Machowski Stanisław
28. Marczewski Franciszek
29. Marszyki Mieczysław
30. Matosz Zenon
31. Mazurek Henryk
32. Nastaj Zdzisław
33. Olechnowicz Juliusz
34. Pawlak Jerzy
35. Piasecki Edmund
36. Robak Eugeniusz
37. Rodak Czesław
38. Siwiński Mieczysław
39. Ślósarski Antoni Leopold
40. Sobczyk Józef
41. Stawowski Andrzej
42. Stryjecki Lucjan
43. Świdorski Stefan
44. Tarantowicz Witold
45. Wierzbicki Tadeusz
46. Wilczyński Lucjan
47. Zaczek Stanisław
48. Zdybicki Kazimierz

KLASA II-b

1. Albiniań Hipolit
2. Bernas Eugeniusz
3. Bocheński Mieczysław

4. Burdzanowski Stanisław
5. Cielas Bronisław
6. Danielski Tadeusz

7. Derkaczew Eugeniusz Władysław	29. Lewandowski Eugeniusz
8. Dylewski Romuald	30. Lewiński Jerzy
9. Fijałkowski Jerzy	31. Lewiński-Brochwicz Janusz
10. Filipowicz Marian	32. Lipski Waclaw
11. Folk Łazarz	33. Łysanowicz Stanisław
12. Forjan Jerzy	34. Maj Stanisław
13. Gajus Marian	35. Malawski Zbigniew
14. Grabowski Aleksander	36. Mazurkiewicz Marian
15. Grzesiuk Henryk	37. Mikulski Bronisław
16. Hemperek Zbign. Ryszard Rom.	38. Paprocki Edward
17. Illukiewicz Jan Kanty	39. Pietrkiewicz Alfred
18. Jamtóz Jan	40. Pliszczyński Zbigniew
19. Kędziński Kazimierz	41. Pogoda Jerzy
20. Kobielski Adam	42. Raszkiewicz Zdzisław
21. Komar Tadeusz	43. Sadowski Wiktor
22. Kosecki Józef	44. Sokolowski Wojciech
23. Kossowski Jan	45. Strach Włodzimierz
24. Kowalczyk Józef	46. Szyński Mojżesz
25. Kozak Mieczysław	47. Wysocki Jerzy
26. Kucharski Jan	48. Zajac Czesław
27. Kuna Mieczysław	49. Zarzycki Zdzisław
28. Kurjański Abraham	50. Zięba Tadeusz

KLASA III-a

1. Barszczewski Stanisław	28. Olec cz Władysław
2. Bąk Henryk Leon	29. Opalka Józef
3. Blok Włodzimierz Jerzy	30. Pardyka Bogusław
4. Borzemski Zbigniew	31. Pawelczak Czesław
5. Chamerski Władysław	32. Piątkowski Antcni
6. Chlopecki Bogdan	33. Polak Jerzy Teofil
7. Chromcewicz Krzysztof Stefan	34. Pytlik Zbigniew
8. Cytryn Eliazar	35. Pliszczyński Zbigniew
9. Czader Antoni Zbigniew	36. Podczaski Tadeusz
10. Dudek Kazimierz	37. Radliński Bruno Stanisław
11. Gieroba Władysław	38. Sagan Józef Michał
12. Głuszyk Leon Wojciech	39. Sagan Zygmunt Kazimierz
13. Izdebski Tadeusz	40. Siczek Waclaw
14. Józwiak Czesław	41. Śledź Zdzisław
15. Jarząbkiewicz Stanisław	42. Szatkowski Jerzy Józef
16. Kmiec Tadeusz Zbigniew	43. Śledź Zdzisław
17. Kolodziejski Bartłomiej Józef	44. Tabacznik Jakób
18. Komar Stefan	45. Tracz Stanisław
19. Koprowski Zbigniew Władysław	46. Tydd Jerzy Leonard
20. Kowalski Czesław	47. Wąsak Henryk
21. Kornblit Abram	48. Wieczorek Edward
22. Kozioł Stefan	49. Wójcik Krystyn Grzegorz
23. Kursa Tadeusz Tomasz	50. Wójcik Marian
24. Krzeczowski Kazimierz	51. Wronski Marian
25. Łyś Władysław	52. Wąsowski Andrzej
26. Mitrut rian	53. Wilkolek Tadeusz
27. Modzelewski Janusz Jerzy	54. Zdunek Stefan

KLASA III-b

1. Absalon Otokar	27. Maiński Czesław
2. Abramowicz Zenon	28. Mazek Zenon
3. Adamiak Stefan	29. Mazurek Stanisław Sylwester
4. Bujak Bolesław Aleksander	30. Meksuła Jerzy
5. Chmurzyński Zbigniew Jan	31. Michalak Tadeusz
6. Chyla Henryk	32. Modrany Adam
7. Domański Bolesław	33. Olechnowicz Konstanty Szczepan
8. Domański Romuald Zbigniew	34. Ornatowski Jerzy Antoni
9. Dunajewski Lech Włodzimierz	35. Pelka Jerzy Stefan
10. Filipek Stanisław Jakub	36. Radzikowski Zbigniew Franciszek
11. Fleszyński Zbigniew	37. Rajch Edward
12. Grenda Henryk	38. Reske Aleksander
13. Hopkała Stanisław Tadeusz	39. Rybicki Maurycy Karol
14. Jarosz Aleksander	40. Sapiński Tadeusz
15. Jakubik Zbigniew	41. Schubert Adolf
16. Kamiński Szczepan Jan	42. Siękiewicz Marian
17. Kalisz Zbigniew	43. Szabason Chaim Wolf
18. Karpiński Ryszard Teofil	44. Szczepański Gustaw
19. Kobiałko Jan	45. Świtaj Henryk
20. Kondradzki Zbigniew	46. Tkaczyk Roman Edward
21. Kosmowski Zdzisław Jan	47. Warda Józef
22. Koręba Zdzisław Stanisław	48. Wawrzycki Józef
23. Kozak Roman Józef	49. Węgrzyn Leonard
24. Krokowski Jerzy Jan	50. Witkowski Józef
25. Lange Wojciech	51. Wilczek Zygmunt Jerzy
26. Lipiński Jerzy	52. Zawadzki Jan Wincenty

KLASA IV-a

1. Buchowiecki Jan	23. Olejak Henryk
2. Burdzanowski Roman Zbigniew	24. Orłowski Zbigniew
3. Czerwiński Kazimierz	25. Opaliński Mieczysław
4. Czubaszek Wiesław	26. Paprocki Jan
5. Dybkowski Zbigniew	27. Pietrkiewicz Edward
6. Filipowski Zbigniew Władysław	28. Piasecki Adam
7. Franaszczuk Tadeusz	29. Rulka Jan Andrzej
8. Frydecki Henryk	30. Sadlicki Stefan
9. Gał Mikołaj	31. Stawowski Bohdan Karol
10. Karczewski Lucjan	32. Sulewski Bohdan
11. Kowalczyk Piotr	33. Suchodola Janusz
12. Kosiński Tadeusz	34. Sawa Aleksander
13. Krzewski Władysław	35. Szydek Marian
14. Labega Jerzy	36. Szrajbman Izaak Fajwel
15. Lipiec Stefan Jan	37. Trąbka Zbigniew
16. Lisiak Henryk Marian	38. Witkowski Lucjan
17. Liszkowski Waclaw	39. Wójtowicz Czesław
18. Łapiński Jerzy Waclaw	40. Zatorski Aleksander
19. Łukasik Jan	41. Żabicki Piotr Zbigniew
20. Malawski Wiesław	42. Żurkowski Adam
21. Maliszewski Stanisław	43. Żuber Stanisław
22. Michałowski Włodzimierz	

KLASA IV-b

1. Baran Jan	22. Kucharski Józef
2. Bogusz Zygmunt	23. Lebiódzki Eugeniusz
3. Bychawski Henryk Bogusław	24. Lebiódzki Zygmunt
4. Cakala Stanisław	25. Lemieszek Jerzy
5. Cytawa Ludwik Zbigniew	26. Margraf Zbigniew
6. Darlak Lechosław	27. Niewiadomski Zenon Wojciech
7. Dąbski Kazimierz Roman	28. Plutyński Kazimierz
8. Fiok Adam	29. Rudziński Leszek
9. Głębikowski Aleksander	30. Samborski Władysław
10. Głowacki Stanisław	31. Sobieszczański Jerzy
11. Golaś Jan	32. Socha Ryszard Jerzy
12. Gozdecki Jan	33. Stagiński Janusz Marian
13. Goździwski Kazimierz	34. Strawiński Stefan
14. Jakubczyk Czesław	35. Szeleźniak Zygmunt
15. Jankowski Stanisław	36. Stejman Stanisław
16. Jung Jan	37. Stocki Kazimierz
17. Kadura Włodzimierz	38. <u>Tomaszun</u> Stanisław
18. Klank Zbigniew	39. <u>Taracha</u> Zygmunt
19. <u>Kłopotowski</u> Bartłomiej	40. Tkaczyk Adam
20. Kozak Zdzisław	41. Wójcik Mieczysław
21. Kozłowski Tadeusz	

GIMNAZJUM D. U.

KLASA VIII-a

1. Bier Alfred	17. Matyjuk Paweł
2. Chłasiak Kazimierz	18. <u>Mikulski</u> Zygmunt
3. Cytawa Jan	19. Ostrowski Władysław
4. Derer Edmund	20. Persyko Ela
5. Dudek Zdzisław	21. <u>Pleśniarowicz</u> Jerzy
6. Eckert Konstanty Ryszard	22. Ruszczewki Lucjan
7. <u>Fidor</u> Bogusław	23. Skalski Zdzisław
8. <u>Fidor</u> Lucjan	24. Skibiński Witold
9. Fleszder Szymon	25. Smoliński Witold
10. Folwarczny Henryk	26. Szulc Jerzy
11. Frejszyn Czyrowski Mikołaj	27. <u>Unkiewicz</u> Henryk
12. Gotz Wiesław	28. <u>Wielicz</u> Tadeusz
13. Górski Leopold	29. Zabicki Jan
14. Hanzel Zbigniew	30. Zarzycki Jan
15. Jankowski Kazimierz	31. Zdunkiewicz Kazimierz
16. Kornman Gdala	

KLASA VIII-b

1. Dębski Józef	7. Karasiński Jan
2. Filipowski Stanisław	8. <u>Kloc</u> Władysław
3. Fogelgarn Abram	9. Królak Kazimierz
4. Gumiński Tadeusz	10. Lisowski Wacław
5. Gzik Zygmunt	11. Madeński Edmund
6. <u>Jarosiński</u> Maciej	12. Matusowski Henryk

13. Marciniak Wiesław
14. Michalewski Witold
15. Niedzielski Tadeusz
16. Paprocki Bogdan
17. Plackiewicz Stanisław
18. Podgórski Karol
19. Pudelko Jan
20. Romer Franciszek
21. Sapiński Eugeniusz

22. Smuk Stanisław
23. Stejskal Marian
24. Szydłowski Antoni
25. Szczerba Lucjan
26. Szyński Samuël
27. Urych Zbigniew
28. Wójcik Boguśil
29. Ziemiński Stanisław
30. Żurakowski Jan

L I C E U M

KLASA I (Wydział Humanistyczny)

1. Barszczewski Władysław
2. Bieńkowski Jerzy
3. Czaczkaś Jerzy
4. Długocki Władysław
5. Dymowski Lechosław
6. Garda Tadeusz
7. Grass Stefan
8. Jemielewski Janusz
9. Kowalik Juliusz
10. Kowalski Tadeusz
11. Krawczyński Marian
12. Krupka Jan
13. Księżycki Wojciech
14. Laskowski Teofil
15. Lasocki Teofil
16. Mordarski Leruk
17. Mordarski Zbigniew
18. Modrany Stanisław
19. Nester Stefan

20. Olszewski Zbigniew
21. Pasieczny Roman
22. Reps Apolinary
23. Sienkiewicz Henryk
24. Skroczyński Jerzy
25. Sokolowski Antoni
26. Skowroński Zdzisław
27. Szabelski Tadeusz
28. Szpak Efraim
29. Supryn Józef
30. Szpiro Pinches
31. Szydłowski Jerzy
32. Trzebiński Stanisław
33. Ważny Henryk
34. Waśniewski Zygmunt
35. Woźniak Stanisław
36. Wrzos Bolesław
37. Zorkraut Henryk

KLASA I (Wydział Matematyczno-Fizyczny)

1. Białopiórowicz Jerzy
2. Białopiórowicz Zbigniew
3. Bientek Witold
4. Budzyński Zbigniew
5. Danielewicz Jerzy
6. Domański Andrzej
7. Forjan Zbigniew
8. Fuks Tadeusz
9. Gabryszewski Rudolf
10. Gluchowski Witold
11. Głuszyk Stanisław
11. Górski Seweryn Kazimierz
13. Grykałowski Jerzy
14. Grudziński Jan
15. Jeruzalski Tadeusz
16. Kamiński Zbigniew
17. Koter Tadeusz

18. Kwieciński Zygmunt
19. Lorenc Bronisław
20. Majewski Ryszard
21. Makowski Bogdan
22. Mitkowski Stanisław
23. Mika Tadeusz
24. Nowak Stanisław
25. Ostapiuk Tadeusz
26. Pinkiewicz Edward
27. Rudnicki Andrzej
28. Rutkowski Jerzy
29. Staszewski Heryk
30. Tolkemit Leszek
31. Turek Tadeusz
32. Tuller Jakub
33. Walewski Jan
34. Wróblewski Kazimierz

Materiały wykorzystane przy opracowywaniu sprawozdania.

Dedykacja P. Ministra Wojciecha Świątosławskiego na odbitce fotografii, wykonanej przy wejściu z gmachu szkoły po przeprowadzonej w niej wizytacji.

*

Księga protokółów posiedzeń Rady Pedagogicznej.

Księga protokółów posiedzeń komisji specjalnych.

Półroczne sprawozdanie Dyrekcji Szkoły.

Miesięczne plany pracy i ich realizacja.

Księga zestawień statystycznych Liceum i Gimnazjum im. Staszica.

Dziennik kasowy, księgi inwentarza oraz biblioteczne.

Kronika szkoły za r. szk. 1937/38.

Terminarz pracy i jego wykonanie.

Księgi protokółów posiedzeń zarządów organizacji rodzicielskich.

SPIS RZECZY.

1. Niektóre myśli Stanisława Staszica	1.
2. Sprawozdanie Dyrekcji za r. szk. 1937/38	30
3. Statystyka	34
4. Mowa wygłoszona na pogrzebie ś. p. profesora dr. L. Zengtellera	54
5. Grono nauczycielskie	55
6. Zarządy organizacji rodzicielskich	36
7. Wykaz uczniów	42
8. Materiały wykorzystane przy opracowaniu sprawozdania	

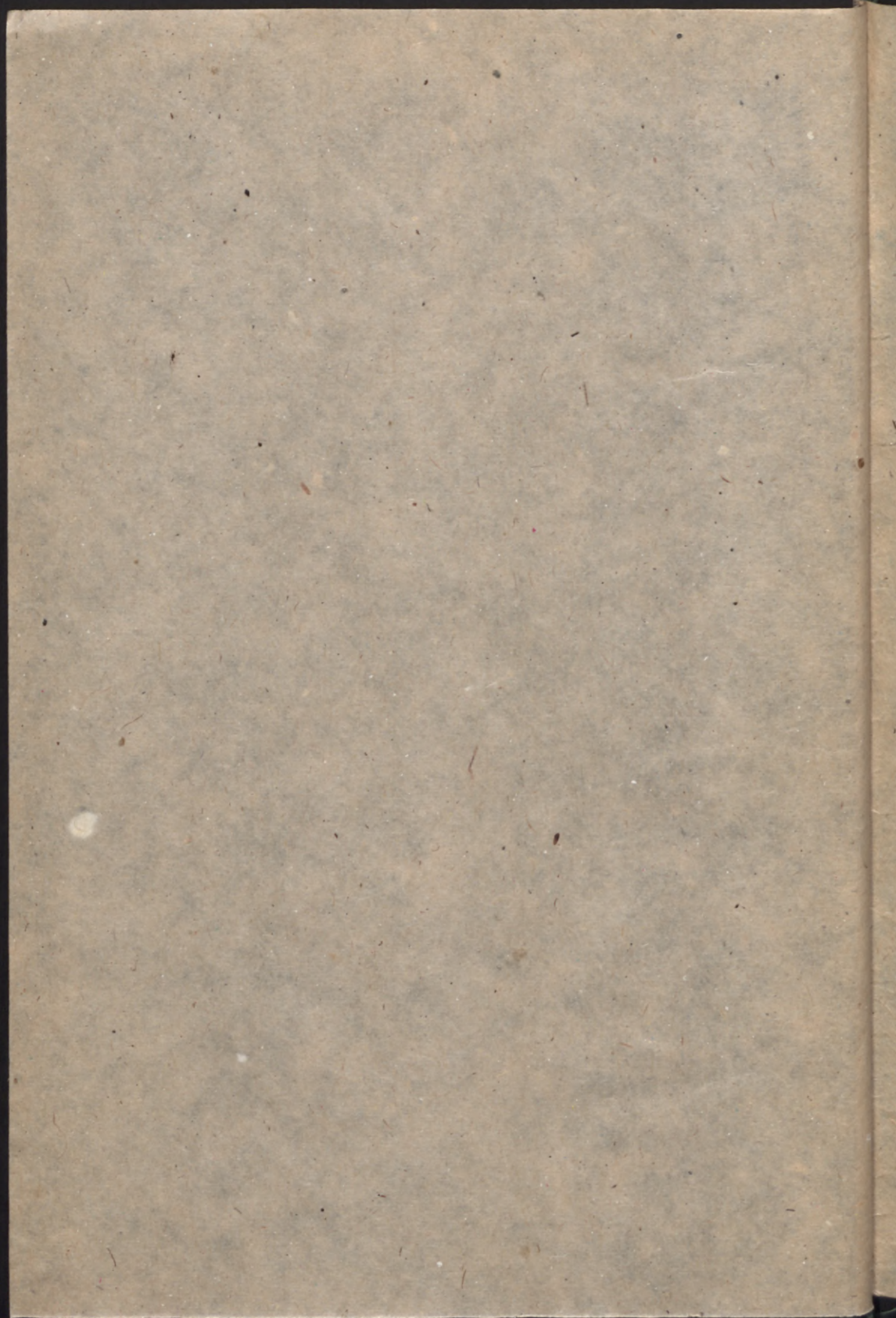
13 20
14 75
16 40
17 45
20 30
21 30

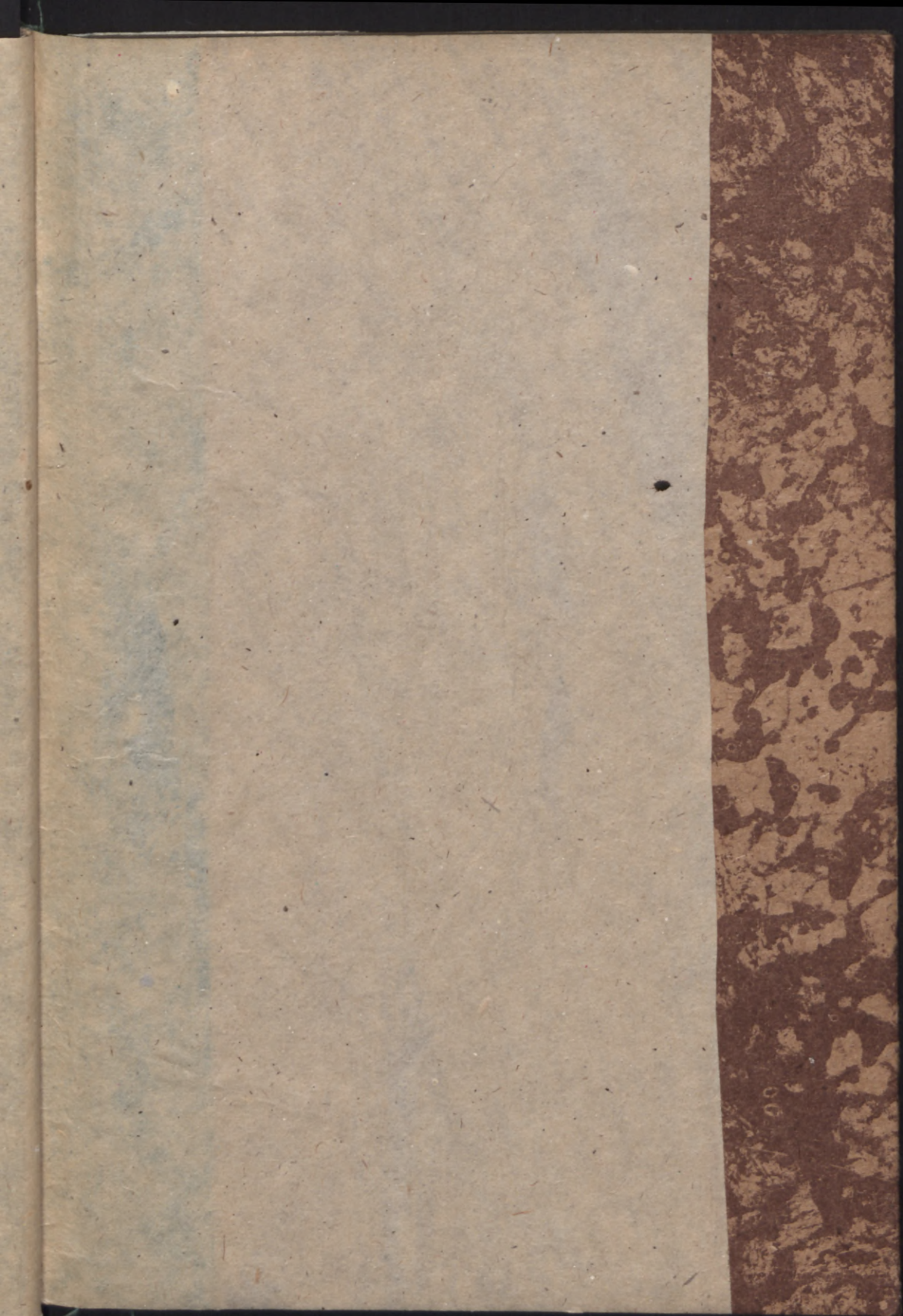
Biblioteka im. Hieronima
Łopacińskiego w Lublinie

203684

1937/38

Wojewódzka Biblioteka Publiczna
im H. Łopacińskiego w Lublinie

3339 c

1937|38

4000007679